

РЕПУБЛИКА
СРБИЈА

Sprovedeno od strane:

giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

ПОВЕРЕНИК ЗА
ЗАШТИТУ
РАВНОПРАВНОСТИ

ИЗВЕШТАЈ О ИСТРАЖИВАЊУ ЈАВНОГ МЊЕЊА ОДНОС ГРАЂАНА И ГРАЂАНКИ ПРЕМА ДИСКРИМИНАЦИЈИ У СРБИЈИ

Београд, новембар 2019. године

ИЗДАВАЧ:

Повереник за заштиту равноправности

ЗА ИЗДАВАЧА:

Бранкица Јанковић, повереница за заштиту равноправности

ДИЗАЈН И ПРЕЛОМ:

InDesigner

ШТАМПА:

InDesigner

ТИРАЖ:

300

МЕСЕЦ И ГОДИНА ИЗДАВАЊА:

Новембар, 2019.

Sprovedeno od strane:

giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Промоција и штампа ове публикације настала је уз подршку Министарства за економску сарадњу и развој Савезне Републике Немачке (БМЗ), који спроводи Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH.

Ово истраживање је припремељено и спроведено у оквиру пројекта Немачке развојне сарадње „Инклузија Рома и других маргинализованих група у Србији“ који спроводи Немачка организација за међународну сарадњу, ГИЗ. Свеобухватни циљ пројекта је подршка у спровођењу Стратегије за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период од 2016. до 2025. године. Како би испунио циљ, пројекат ће применити приступ јачања постојаћих капацитета и механизма релевантних актера на националом и локалном нивоу и подржаће организациони развој Координационог тела за праћење реализације Стратегије за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период од 2016. до 2025. године и експертске групе.

Као један од партнера на овом пројекту, Повереник за заштиту равноправности ће, у оквиру друге компоненте „Антидискриминација - сузбијање стереотипа и дискриминације“, спровести и мере разградње стереотипа који су дубоко укоренењени у друштву, кроз реализацију кампања подизања свести о штетности дискриминације.

САДРЖАЈ

1. САЖЕТАК ИСТРАЖИВАЊА.....	6
2. УВОД У ИСТРАЖИВАЊЕ И КОНТЕКСТ ИСТРАЖИВАЊА.....	8
3. МЕТОДОЛОГИЈА.....	11
4. ПЕРЦЕПЦИЈА ДИСКРИМИНАЦИЈЕ.....	12
5. УПОЗНАТОСТ СА ЗАКОНОДАВНИМ ОКВИРОМ И ПЕРЦЕПЦИЈА О СТЕПЕНУ ПРИМЕНЕ ЗАКОНА.....	15
6. ПЕРЦЕПЦИЈА ЗАСТУПЉЕНОСТИ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ ПРЕМА РАЗЛИЧИТИМ ГРУПАМА.....	17
7. ИСПОЉАВАЊЕ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ У РАЗЛИЧИТИМ ОБЛАСТИМА.....	23
8. ОДНОС ГРАЂАНА И ГРАЂАНКИ ПРЕМА ПОСЕБНИМ МЕРАМА.....	25
9. ПЕРЦЕПЦИЈА ГОВОРА МРЖЊЕ.....	29

---

10. УЛОГА РАЗЛИЧИТИХ ИНСТИТУЦИЈА	30
11. ПЕРЦЕПЦИЈА ВАЖНОСТИ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ КАО ДРУШТВЕНОГ ПРОБЛЕМА У СРБИЈИ.....	35
12. ПРЕПОЗНАВАЊЕ ИНСТИТУЦИЈЕ ПОВЕРЕНИКА ЗА ЗАШТИТУ РАВНОПРАВНОСТИ.....	36
13. ИЗЛОЖЕНОСТ ДИСКРИМИНАЦИЈИ И ПОВЕРЕЊЕ У ДРЖАВНЕ ИНСТИТУЦИЈЕ	39
14. СТАВОВИ ПРЕМА ОДРЕЂЕНИМ ГРУПАМА	43
15. МЕДИЈИ И ИНФОРМИСАНОСТ ГРАЂАНА О ДИСКРИМИНАЦИЈИ.....	44
16. СОЦИЈАЛНА ДИСТАНЦА ПРЕМА ПРИПАДНИЦИМА РАЗЛИЧИТИХ ГРУПА.....	49
17. СОЦИОДЕМОГРАФСКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ	56
18. ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕПОРУКЕ	57

1

САЖЕТАК ИСТРАЖИВАЊА

Истраживање односа грађана и грађанки према дискриминацији представља шесто по реду истраживање на ову тему у последњих десет година. Претходна истраживања спроведена су 2009, 2010, 2012,¹ 2013.² и 2016. године.³ Посебно је значајно истаћи да су последња два истраживања (2016. и 2019.) заснована на истим упитницима, што омогућава увид у промене односа грађана и грађанки према дискриминацији у протекле три године, а тиме и изношење релевантних закључака у вези са њиховим односом према дискриминацији.

Резултати добијени истраживањем показују да грађани и грађанке у већој мери него 2016. године препознају значај проблема дискриминације у друштву. Чак две трећине испитаника и испитаница сматра да дискриминација у Србији постоји у значајној мери, што је благо повећање у односу на 2016. годину, али може указивати и на то да су грађани и грађанке свеснији испољавања дискриминације у друштву. Ова перцепција је најмање заступљена код особа узраста од 15 до 19 година, а највише код особа узраста од 20 до 29 година. Такође, испитаници и испитанице са завршеном средњом школом у великом проценту сматрају да је дискриминација присутна у друштву, док једна четвртина испитаника и испитаница са незавршеном или завршеном основном школом не може да одговори на питање о присутности дискриминације у Србији. Истовремено се повећао број грађана и грађанки који сматрају да се дискриминација смањила у односу на период од пре три године.

Забележено је благо повећање броја грађана и грађанки који сматрају да је дискриминација законом забрањена. Овај став у највећој мери заступају испитаници и испитанице узраста од 30 до 39 година, они са вишом школом и факултетом и испитаници и испитанице из западне и централне Србије. Чак четири петине испитаника и испитаница је мишљења да дискриминација не сме да постоји без обзира о којој групи грађана и грађанки се ради. Овај проценат се повећао у односу на 2016. годину, а истовремено је смањен проценат особа које сматрају да је дискриминација према неким групама ипак прихватљива. Истраживање је показало и да мало нижи проценат испитаника и испитаница сматра да дискриминација у Србији уопште није санкционисана.

И даље је висок проценат грађана и грађанки који сматрају да нису били изложени дискриминацији током свог живота. Истраживање је показало и да особе из јужне и источне Србије у највећем броју сматрају да су изложене дискриминацији, што је дупло већи проценат у односу на ставове особа из Војводине. Такође, висок је проценат грађана и грађанки који сматрају да нико од њихових ближњих није био изложен дискриминацији у последњих годину дана.

Ипак, забрињава податак да се повећао број грађана и грађанки који се ником не би обратио за помоћ у случају дискриминације, иако се повећао број грађана који би се у том случају обратио Поверенику за заштиту равноправности. Посебно је важно нагласити да се смањило број грађана и грађанки који би се у тој ситуацији обратили центру за социјални рад, суду и тужилашству. Спремност грађана и грађанки да се обрате некој институцији повезан је са образовањем јер би се на такав корак одлучиле првенствено факултетски образоване особе, док је чак половина испитаника и испитаница са незавршеном и завршеном основном школом изразила свој став да се не би обратила ниједној институцији.

Грађани и грађанке на првом месту перципирају Роме као најугроженију групу, а потом жене, припаднике ЛГБТ популације, особе са интелектуалним потешкоћама и менталним сметњама и сиромашне. Грађани и грађанке сматрају и да су групе које су највише дискриминисане особе са интелектуалним потешкоћама и менталним сметњама, сиромашни, Роми, особе са телесним или сензорним инвалидитетом и старији. Истовремено, грађани и грађанке

¹ Извештај о истраживању јавног мњења, *Однос грађана према дискриминацији у Србији*, ЦЕСИД, Повереник за заштиту равноправности, Република Србија, УНДП, децембар 2012.

² Извештај о истраживању јавног мњења, *Однос грађана према дискриминацији у Србији*, ЦЕСИД, Повереник за заштиту равноправности, Република Србија, УНДП, децембар 2013.

³ Извештај о истраживању јавног мњења, *Однос грађана и грађанки према дискриминацији у Србији*, Фактор Плус, Повереник за заштиту равноправности, УСАИД, децембар 2016.

као најмање дискриминисане групе у Србији виде Мађаре, странце и Хрвате, а потом следе Албанци, избеглице и верске мањине.

Као група код које постоји највећа социјална дистанца издвајају се мигранти, односно тражиоци азила, а затим грађани и грађанке албанске националности, ЛГБТ популација, особе које живе са ХИВ/АИДС-ом и Роми. Најнижа социјална дистанца постоји према Србима, сиромашнима и женама. Када се пореде резултати из 2016. године, уочава се да је дошло до промена у социјалној дистанци према одређеним групама. Тако је, на пример, 2016. године највећа дистанца постојала према ЛГБТ популацији, док је сада према мигрантима. Чак половина испитаних је изразила став да не би волела да мигранти имају руководећи положај у држави, нити да буду у браку и породичним односима са њима.

Већи број грађана и грађанки, у односу на 2016. годину, подржава увођење посебних мера које подразумевају да послодавци морају да запосле одређен број припадника и припадница дискриминисаних група. Забележено је благо повећање грађана и грађанки који подржавају увођење посебних мера у област образовања, односно стављање у повољнији положај особа које припадају одређеним дискриминисаним групама приликом уписа у средње школе, док је код уписа на факултете тај проценат нешто нижи.

Као актера који у највећој мери подстиче, односно доводи до дискриминације, грађани и грађанке препознају медије, политичке странке и грађане. Повереник за заштиту равноправности и војска су препознати као актери који у најмањој мери подстичу, односно доводе до дискриминације.

С друге стране, Повереник за заштиту равноправности је препознат као актер који у великој мери може да допринесе сузбијању дискриминације. Повећана је и његова видљивост, јер нешто више од половине грађана и грађанки зна да постоји институција која штити равноправност свих грађана, односно институција којој се грађани и грађанке могу обратити за помоћ у случају да су изложени дискриминацији. Највеће повећање бележи одговор на питање о тачном називу институције којој се грађани и грађанке могу обратити за помоћ - Поверенику за заштиту равноправности. Тако чак две трећине испитаника и испитаница зна њен тачан назив. С друге стране, овим податком у најмањој мери располажу испитаници и испитанице узраста од 15 до 19 година. Када се упореде подаци из 2016. године, уочљив је и пораст броја испитаника и испитаница који знају тачан одговор на питање да је повереница за заштиту равноправности Бранкица Јанковић.

Као институције које највише могу да допринесу смањењу дискриминације испитаници и испитанице виде медије, али и породицу, школу, Владу и саме грађане. Дакле, препознаје се двострука улога медија јер се са једне стране посматрају као актер који у највећој мери доприноси проблему дискриминације, а с друге стране као актер који може да смањи појаву дискриминације, а овакав резултат је био уочљив и 2016. године. Чак преко половине грађана и грађанки сматра да се у медијима мало прича о дискриминацији, а сагласни су у оцени да питање равноправности сиромашних треба да буде најзаступљенија тема у медијима, као и равноправност особа са инвалидитетом и равноправност старијих. Истраживање показује и да највећи број испитаних сматра да најмање треба да буду заступљене теме које се тичу равноправности припадника и припадница ЛГБТ популације.

Значајно је повећан и број испитаних који би волели да буду боље информисани о проблемима дискриминације у Србији. Уочено је и повећање броја грађана и грађанки који сматрају да одговорне институције мало информишу грађане о проблемима дискриминације и активностима државе у вези са датим проблемом. Ови подаци јасно говоре о томе да одговорне институције треба да нађу адекватан начин информисања и да различитим каналима комуникације информишу грађане и грађанке о дискриминацији.

2

УВОД У ИСТРАЖИВАЊЕ И КОНТЕКСТ ИСТРАЖИВАЊА

Република Србија је успоставила свеобухватан антидискриминациони правни оквир, којим се забрањује дискриминација и успостављају механизми за заштиту од дискриминације.

Устав Републике Србије из 2006. године⁴ у члану 21. прокламује начело једнакости и забрањује дискриминацију по било ком основу, а нарочито по основу: расе, пола, националне припадности, друштвеног порекла, рођења, вероисповести, политичког или другог уверења, имовног стања, културе, језика, старости и психичког или физичког инвалидитета. Устав Републике Србије један је од ретких уставних докумената који изричито признаје посебне мере које су усмерене на постизање пуне равноправности лица или групе лица која се налазе у суштински неједнаком положају у односу на остале грађане и грађанке.

Пре тачно једне деценије, ради обезбеђења поштовања ове уставне одредбе, донет је Закон о забрани дискриминације⁵, којим се забрањује свако неоправдано прављење разлике које се заснива на неком личном својству, стварном или претпостављеном. Закон забрањује неколико облика дискриминације, а нарочито непосредну и посредну дискриминацију, односно дискриминацију која је на први поглед видљива и ону која је привидно заснована на неком неутралном правилу или пракси, али у стварном животу доводи до суштинске неједнакости. Закон признаје посебне мере како би се унапредио положај група које се налазе у неједнаком положају и регулише посебне случајеве дискриминације. Посебно је значајно поменути да се овим законом уводе и адекватни механизми заштите од дискриминације, што је од кључног значаја за особе које су изложене дискриминацији.

Сет антидискриминационих закона у Републици Србији, поред Закона о забрани дискриминације, чине још и Закон о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом,⁶ праћен Законом о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом,⁷ и Закон о равноправности полова.⁸ Такође, окосницу заштите мањина чини Закон о заштити слобода и права националних мањина,⁹ којим се омогућава остварење уставом гарантованих мањинских права и предвиђа усвајање посебних мера којима се постиже једнакост, нарочито ромске заједнице, али и других мањинских група.

Низ других закона који уређују поједине области друштвеног живота такође садрже антидискриминационе одредбе.¹⁰ Ово је веома важно јер, иако се системски антидискриминациони закон примењује на све области друштвеног живота, важно је да закони који регулишу области у којима се дискриминација често јавља садрже антидискриминационе одредбе. У том смислу, нарочито је важно поменути значај Закона о раду,¹¹ јер је дискриминација у области рада и запошљавања веома присутна у Републици Србији. Такође, кривичноправна заштита од дискриминације уређена је Кривичним закоником Републике Србије, који садржи више кривичних дела у вези са забраном дискриминације.¹² Коначно, последњих година је настављена законодавна активност у области антидискриминације, а посебно је важно

⁴ Устав Републике Србије, „Сл. гласник Републике Србије”, бр. 98/2006.

⁵ Закон о забрани дискриминације, „Сл. гласник Републике Србије”, бр. 22/2009.

⁶ Закон о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом, „Сл. гласник Републике Србије”, бр. 33/2006, 13/2016.

⁷ Закон о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом, „Сл. гласник Републике Србије”, бр. 36/2009 и 32/2013.

⁸ Закон о равноправности полова, „Сл. гласник Републике Србије”, бр. 104/2009.

⁹ Закон о заштити права и слобода националних мањина, „Сл. лист СРЈ”, бр. 11/2002, „Сл. лист СЦГ”, бр. 1/2003 - Уставна повеља и „Сл. гласник РС”, бр. 72/2009 - др. закон и 97/2013 - одлука УС, 47/2018.

¹⁰ Видети, на пример, Закон о здравственој заштити, „Сл. гласник Републике Србије”, бр. 25/2019, Закон о социјалној заштити, „Сл. гласник Републике Србије”, бр. 24/2011, Закон о основама система образовања и васпитања, „Сл. гласник Републике Србије”, бр. 88/2017, 27/2018 - др. закони, 10/2019.

¹¹ Закон о раду, „Сл. гласник Републике Србије”, бр. 24/2005, 61/2005, 54/2009, 32/2013 и 75/2014.

¹² Кривични законик Републике Србије, „Сл. гласник Републике Србије”, бр. 85/2005, 88/2005 - испр., 107/2005 - испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016, 13/2017 - одлука УС, 113/2017 и 95/2018 - аутентично тумачење.

поменути Закон о кретању уз помоћ пса водича,¹³ Закон о употреби знаковног језика,¹⁴ Закон о становању и одржавању зграда,¹⁵ као и Закон о бесплатној правној помоћи.¹⁶

Дакле, законски антидискриминациони оквир у Републици Србији чини велики број прописа којима се успоставља целовит систем правне заштите од дискриминације, који је у великој мери усаглашен са релевантним међународним антидискриминационим стандардима. Овај правни оквир био је употпуњен Стратегијом превенције и заштите од дискриминације за период од 2013. до 2018. године и Акционим планом за примену Стратегије за период од 2014. до 2018. године, али и низом других стратешких докумената који се односе на унапређење положаја група које су најчешће изложене дискриминацији у Републици Србији.¹⁷

Законом о забрани дискриминације основан је Повереник за заштиту равноправности као независан, самосталан и специјализован државни орган који има широк мандат у области превенције и заштите од дискриминације. Задатак Повереника за заштиту равноправности је да разматра притужбе грађана и грађанки, даје мишљења и препоруке у конкретним случајевима, информише подносиоца/тељку притужбе о његовим/њеним правима и могућностима покретања судског или неког другог поступка заштите од дискриминације, покретање тзв. стратешких парница, када постоје случајеви учестале и широко распрострањене дискриминације, као и они случајеви који изазивају тешке последице по припаднике маргинализованих друштвених група, а у погледу којих постоје добри изгледи за успех и потенцијал за остваривање циљева стратешког парничења. Такође, Повереник за заштиту равноправности има задатак да упозорава јавност на најчешће, типичне и тешке случајеве дискриминације, да препоручује органима јавне власти и другим лицима мере за остваривање равноправности, да прати како се закони и други антидискриминациони прописи спроводе, да даје мишљења на нацрте закона и других прописа, али и да иницира доношење прописа у овој области.

Повереник подноси Народној скупштини годишњи извештај о стању у области заштите равноправности, који садржи оцену рада органа јавне власти, пружалаца услуга и других лица, уочене пропусте и препоруке за њихово отклањање. Извештај може да садржи и наводе о спровођењу закона и других прописа, односно о потреби доношења или измене прописа ради спровођења и унапређивања заштите од дискриминације. Активности Повереника за заштиту равноправности у великој мери су усмерене и на сарадњу са органима јавне власти, организацијама цивилног друштва, али и на успостављање и одржавање међународне и регионалне сарадње. Такође, Повереник за заштиту равноправности придаје велику пажњу издавању публикација и организовања тренинга за представнике различитих институција.

Међутим, упркос евидентним помацима, према различитим међународним и домаћим извештајима, дискриминација у Србији је још увек веома присутна. Посебан проблем и даље представља непостојање целовитог система праћења дискриминаторних појава и њихово санкционисање, тако да и извештаји о перцепцији, ставовима и искуствима грађана и грађанки према дискриминацији у Србији представљају важан извор информација за све актере чији је задатак превенција и сузбијање дискриминације и унапређење људских права.

Извештај о односу грађана и грађанки према дискриминацији у Републици Србији треба првенствено да послужи Поверенику за заштиту равноправности као извор информација за потребе анализирања својих досадашњих активности у области превенције од дискриминације, као и у дефинисању нових активности, које су усмерене на побољшање положаја одређених

¹³ Закон о кретању уз помоћ пса водича, „Сл. гласник Републике Србије”, бр. 29/2015.

¹⁴ Закон о употреби знаковног језика, „Сл. гласник Републике Србије”, бр. 38/2015.

¹⁵ Закон о становању и одржавању зграда, „Сл. гласник Републике Србије”, бр. 104/2016,

¹⁶ Закон о бесплатној правној помоћи, „Сл. гласник Републике Србије”, бр. 87/2018.

¹⁷ Видети, на пример, Стратегија за социјално укључивање Рома у Републици Србији за период од 2016. до 2020, „Сл. гласник Републике Србије” бр. 26/2016, Национална стратегија запошљавања за период 2011-2020, „Сл. гласник Републике Србије” бр. 37/2011, Стратегија развоја образовања у Србији до 2020, „Сл. гласник Републике Србије” бр. 60/2013, Национална стратегија за решавање питања иубеглица и интерно расељених лица за период 2015-2020, „Сл. гласник Републике Србије” бр. 62/2015, Стратегија за превенцију и контролу инфекције и АИДС-а у Републици Србији за период 2018-2025, „Сл. гласник Републике Србије” бр. 61/2018.

ИЗВЕШТАЈ О ИСТРАЖИВАЊУ ЈАВНОГ МЊЕЊА ОДНОС ГРАЂАНА И ГРАЂАНКИ ПРЕМА ДИСКРИМИНАЦИЈИ У СРБИЈИ

осетљивих група. Такође, овај извештај треба узети у обзир и приликом израде Стратегије превенције и заштите од дискриминације за период од 2020. до 2025. године и Акционог плана којим ће се дефинисати мере и активности неопходне за реализацију постављених стратешких циљева, а све ради унапређења положаја осетљивих група. Нарочито је важно усмерити активности на смањење социјалне дистанце према припадницима различитих група, јер без тога ниједан механизам заштите од дискриминације не може довести до тога да сви воде достојанствен живот, равноправан са осталим грађанима и грађанкама Србије.

МЕТОДОЛОГИЈА

Истраживање је реализовала агенција Фактор Плус током августа 2019. године на територији Републике Србије (без Косова и Метохије), на случајном, репрезентативном узорку од 1200 грађана и грађанки старијих од 15 година. Подаци су прикупљени методом „лице у лице“. Како би се осигурала упоредивост добијених података са претходним истраживањима, методологија избора узорка уједначена је са претходним истраживањима. Оквир узорка представља територија бирачког места, при чему је узорак домаћинства која су била укључена у истраживање био такав да је у истраживање укључена свака друга кућна адреса од почетне тачке, а за избор члана домаћинства примењен је метод „првог рођења“ у односу на дан анкетирања.

Структура узорка је следећа:

- › *Пол*: 56% жене, 44% мушкарци;
- › *Узраст*: 4,5% узраста 15 -19 година, 17% узраста 20 – 29 година, 21,6% узраста 30 – 39 година, 19,9% узраста 40 – 49 година, 16,3% узраста 50 – 59 година, 13,6% узраста 60 – 69 година и 7,1% има 70 и више година;
- › *Образовање*: 6% незавршена основна школа и основна школа, 63% средња школа, 31% виша школа или факултет.

Упитник је садржао 46 питања, а за попуњавање упитника било је потребно 45 – 60 минута. Упитником су испитане следеће области:

- › ПЕРЦЕПЦИЈА ДИСКРИМИНАЦИЈЕ
- › УПОЗНАТОСТ СА ЗАКОНОДАВНИМ ОКВИРОМ И ПЕРЦЕПЦИЈА О СТЕПЕНУ ПРИМЕНЕ ЗАКОНА
- › ЗАСТУПЉЕНОСТ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ ПРЕМА РАЗЛИЧИТИМ ГРУПАМА
- › СОЦИЈАЛНА ДИСТАНЦА ПРЕМА ПРИПАДНИЦИМА И ПРИПАДНИЦАМА РАЗЛИЧИТИХ ГРУПА
- › ИЗРАЖЕНОСТ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ У РАЗЛИЧИТИМ ОБЛАСТИМА
- › ОДНОС ГРАЂАНА И ГРАЂАНКИ ПРЕМА ПОСЕБНИМ МЕРАМА
- › ПЕРЦЕПЦИЈА ГОВОРА МРЖЊЕ
- › УЛОГА РАЗЛИЧИТИХ ИНСТИТУЦИЈА
- › ВАЖНОСТ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ КАО ДРУШТВЕНОГ ПРОБЛЕМА У СРБИЈИ
- › ПРЕПОЗНАВАЊЕ ИНСТИТУЦИЈЕ ПОВЕРЕНИКА ЗА ЗАШТИТУ РАВНОПРАВНОСТИ
- › ИЗЛОЖЕНОСТ ДИСКРИМИНАЦИЈИ И ПОВЕРЕЊЕ У ДРЖАВНЕ ИНСТИТУЦИЈЕ
- › СТАВОВИ ПРЕМА ОДРЕЂЕНИМ ГРУПАМА
- › МЕДИЈИ И ИНФОРМИСАНОСТ ГРАЂАНА И ГРАЂАНКИ О ДИСКРИМИНАЦИЈИ
- › СОЦИЈАЛНА ДИСТАНЦА ПРЕМА ПРИПАДНИЦИМА И ПРИПАДНИЦАМА РАЗЛИЧИТИХ ГРУПА
- › СОЦИОДЕМОГРАФСКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

Важно је напоменути да је свим испитаницима и испитаницама, пре него што су постављена питања из упитника, прочитана следећа дефиниција дискриминације:

Под дискриминацијом подразумевамо неједнако поступање према лицу или групи лица на основу неког личног својства, на пример полу, сексуалној оријентацији, вероисповести, етничком пореклу и другим личним својствима“.

На овај начин, обезбеђено је да сви испитаници и испитанице имају исти референтни оквир у смислу разумевања дискриминације.

4

ПЕРЦЕПЦИЈА ДИСКРИМИНАЦИЈЕ

Овај одељак се бави ставовима грађана и грађанки о распрострањености дискриминације у Србији. За почетак је истражено да ли испитаници и испитанице разумеју шта је дискриминација, и стога је од њих тражено да на самом почетку напишу шта се подразумева под појмом дискриминације.

Тако су као дефиниције дискриминације испитаници и испитанице најчешће наводили следеће:

- › дискриминација је неједнако поступање према грађанима;
- › дискриминација је умањивање животних шанси особама у односу на родну, етничку, верску припадност;
- › дискриминација је довођење у неповољан положај људи због пола, боје коже, националности;
- › дискриминација је неједнакост и неравноправност према другима који се разликују;
- › дискриминација је сваки вид омаловажавања другачијих људи од себе и већине.

На отворено питање одговор није дало 24% испитаника и испитаница.

Примећује се да се број испитаника и испитаница који разуме шта се подразумева под дискриминацијом повећао у односу на 2016. годину и да је већина оних који су одговорили на отворено питање разумела да се овде ради о разлици у поступању, које је усмерено ка припадницима одређених група, односно које се заснива на неком личном својству.

Након тога је испитивано какав је став о томе у којој мери је дискриминација присутна у Србији, као и да ли се смањила или повећала у односу на период од пре три године.

Молимо Вас, реците нам у којој мери дискриминација, према Вашем мишљењу, постоји у Србији?

Када смо питали грађане и грађанке у којој мери дискриминација према њиховом мишљењу постоји у Србији, само 5% је навело да дискриминација није присутна. Петина испитаника и испитаница сматра да је дискриминација у Србији у потпуности присутна, а половина да је углавном присутна. Чак 69% грађана и грађанки сматра да дискриминација у Србији постоји у значајној мери и тај проценат се незнатно повећао у односу на истраживање које је рађено 2016. године (63%). Ови резултати показују да се перцепција грађана и грађанки није значајно променила, те да и даље веома висок проценат сматра да је дискриминација у Србији присутна у значајној мери. Интересантно је приметити и да све старосне групе перципирају дискриминацију као у потпуности присутну, али је овај став ипак најмање присутан код припадника и припадница узраста од 15 до 19 година (9%), а највише код припадника и припадница узраста од 20 до 29 година (24%).

Занимљив је и податак да испитаници и испитанице са завршеном средњом школом у великом проценту сматрају да је дискриминација углавном присутна (53%), односно да је у потпуности присутна (21%). Истраживање је показало и да постоји разлика о перцепцији дискриминације у односу на регион, те је тако већи број испитаника из јужне и источне Србије, као и из западне и централне Србије, одговорио да је дискриминација углавном или у потпуности присутна и односу на испитанике и испитанице из Београда.

	Укупно	Пол		Узраст							Образовање			Регион			
		Мушки	Женски	15-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70 и више	Основна школа и мање	Средња школа	Виша школа и факултет	Београд	Војводина	Јужна и источна	Западна и централна
Уопште није присутна	1	1	1	3	0	0	0	2	0	3	3	1	0	0	2	1	0
Углавном није присутна	4	5	4	2	1	6	3	3	7	13	5	3	6	5	5	2	5
И јесте и није присутна	23	22	25	29	16	24	23	30	22	23	31	21	28	22	32	22	18
Углавном је присутна	50	51	50	57	59	48	52	48	47	42	47	53	47	46	46	55	54
У потпуности је присутна	19	20	19	9	24	22	20	15	20	17	14	21	18	27	13	18	21
Не желим да одговорим	1	1	1	0	1	0	2	2	3	1	0	1	1	0	2	1	2

*Бројеви представљају проценте

*Бројеви представљају проценте

Да ли се према Вашем мишљењу дискриминација у Србији повећала или смањила у односу на период од пре три године?

На питање да ли се дискриминација смањила или повећала у Србији у протекле три године, четвртина испитаника и испитаница је навела да се дискриминација по њиховом мишљењу повећала, док је 11% грађана и грађанки навело да се смањила. Ипак, треба приметити да се повећао број оних који сматрају да се дискриминација смањила у односу на период од пре три године, када је такав став изнело 8,4% испитаника и испитаница. Интересантан је податак да такав став највише износе испитаници и испитанице узраста од 70 и више година. Такође, скоро половина испитаника и испитаница сматра да је дискриминација иста као и у периоду од пре три године (48%), што је нешто већи број у односу на истраживање из 2016. године (43,6%). Ипак, важно је поменути да овај став у најмањој мери заступају припадници и припаднице узраста од 70 и више година. Ова старосна група највише сматра и да се дискриминација смањила (20%) у односу на период од пре 3 године. Занимљив је податак и да највећи број испитаника и испитаница са незавршеном и завршеном основном школом не може да одговори на ово питање (26%).

**ИЗВЕШТАЈ О ИСТРАЖИВАЊУ ЈАВНОГ МЊЕЊА
ОДНОС ГРАЂАНА И ГРАЂАНКИ ПРЕМА ДИСКРИМИНАЦИЈИ У СРБИЈИ**

	Укупно	Пол		Узраст							Образовање			Регион			
		Мушки	Женски	15-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70 и више	Основна школа и мање	Средња школа	Виша школа и факултет	Београд	Војводина	Јужна и источна	Западна и централна
Повећала се	25	25	25	24	33	24	25	22	24	22	23	26	24	24	21	33	23
Смањила се	11	12	10	9	8	12	10	14	12	20	8	11	12	12	11	7	15
Иста је	48	46	49	45	47	49	50	50	45	38	43	48	47	46	51	43	50
Не знам	15	15	14	17	13	15	14	13	18	19	26	13	15	16	15	16	12
Не желим да одговорим	1	1	1	5	0	1	1	1	2	1	0	1	1	2	2	1	1

*Бројеви представљају процене

*Бројеви представљају процене

УПОЗНАТОСТ СА ЗАКОНОДАВНИМ ОКВИРОМ И ПЕРЦЕПЦИЈА О СТЕПЕНУ ПРИМЕНЕ ЗАКОНА

Једна од кључних мера учинка државе у сузбијању дискриминације јесте и упознатост грађана и грађанки са правним оквиром и механизмима заштите од дискриминације, као и њихов став о томе у којој мери сматрају да су механизми заштите ефикасни, односно да се дискриминација санкционише. Испитаницима и испитаницама је тако постављено неколико питања како би се оценила њихова упознатост за законодавним оквиром и перцепција о степену примене закона.

Према Вашем сазнању, да ли је у Србији дискриминација забрањена законом?

Приметно је благо повећање грађана и грађанки који сматрају да је дискриминација у Србији забрањена законом (69% у односу на 67% према истраживању из 2016. године). Занимљив је податак да овај став у највећој мери заступају испитаници и испитанице узраста од 30 до 39 година, они са вишом школом и факултетом (75%) и испитаници и испитанице из западне и централне Србије (83%).

Сваки осми испитаник и испитаница сматра да дискриминација није забрањена законом (12%), што је идентичан проценат као и 2016. године (12,1%). Овај одговор је најзаступљенији код припадника и припадница узраста од 60 до 69 година (16%), као и међу испитаницима и испитаницама из Војводине. Петина испитаника не зна да ли је дискриминација забрањена законом или не (19%), за разлику од 2016. године када је тај проценат био нешто већи (21,4%). Овај одговор је најзаступљенији међу испитаницима и испитаницама са завршеном основном школом (чак 36%).

Иако су ови процентни незнатни, они ипак указују на повећање броја испитаника и испитаница који знају да је дискриминација законом забрањена.

	Укупно	Пол		Узраст							Образовање			Регион			
		Мушки	Женски	15-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70 и више	Основна школа и мање	Средња школа	Виша школа и факултет	Београд	Војводина	Јужна и источна	Западна и централна
Да	69	69	69	53	66	77	70	70	64	65	51	68	75	67	53	71	83
Не	12	12	12	14	14	11	9	11	16	15	12	12	12	13	16	14	6
Не знам	19	19	20	33	21	13	21	19	20	20	36	20	13	20	31	15	11

*Бројеви представљају процене

Да	69
Не	12
Не знам	19

*Бројеви представљају процене

ИЗВЕШТАЈ О ИСТРАЖИВАЊУ ЈАВНОГ МЊЕЊА ОДНОС ГРАЂАНА И ГРАЂАНКИ ПРЕМА ДИСКРИМИНАЦИЈИ У СРБИЈИ

Испитаницима и испитаницама је постављено и следеће питање, са понуђеним одговорима:

Да ли сматрате да је у Србији дискриминација:

- › У потпуности санкционисана, свако ко врши дискриминацију трпи последице;
- › Делимично санкционисана, санкције се селективно примењују;
- › Уопште није санкционисана, санкције се уопште не примењују;
- › Не знам.

Истраживање је показало да две петине испитаника и испитаница сматра да дискриминација у Србији уопште није санкционисана (41%), што је нешто ниже у односу на 2016. годину (42,8%). Овај став највише заступају испитаници и испитанице узраста од 20 до 29 година (55%), испитаници и испитанице са средњом школом (42%) и испитаници и испитанице из Београда (47%).

Важно је поменути да свега 7% грађана и грађанки сматра да је дискриминација у потпуности санкционисана, што је, иако мали проценат, ипак значајно повећање у односу на 2016. годину када је такав став заступало 3,7% испитаника и испитаница. Овакав став у највећој мери заступају грађани и грађанке старији од 70 и више година (19% или чак једна петина), као и испитаници и испитанице из западне и централне Србије (13%).

С друге стране, није се променио број оних који сматрају да је дискриминација делимично санкционисана (37% наспрам 36,5% у 2016. години). Готово истоветан број није био у прилици да одговори на ово питање (15% у односу на 15,6% у 2016. години). Приметно је да међу онима који не знају одговор на ово питање има највише испитаника и испитаница узраста од 15 до 19 година (22%), оних са незавршеном и завршеном основном школом (31%) и испитаника и испитаница из Војводине (22%).

	Укупно	Пол		Узраст							Образовање			Регион			
		Мушки	Женски	15-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70 и више	Основна школа и мање	Средња школа	Виша школа и факултет	Београд	Војводина	Јужна и источна	Западна и централна
У потпуности санкционисана	7	7	6	5	3	7	6	7	5	19	3	7	6	4	7	2	13
Делимично санкционисана	37	35	39	38	30	42	39	39	33	31	31	35	42	37	29	50	32
Уопште није санкционисана	41	42	39	31	55	41	35	39	41	34	35	42	40	47	41	39	37
Не знам	15	14	16	22	12	10	18	13	19	16	31	15	11	12	22	8	17

*Бројеви представљају процене

У потпуности санкционисана	7
Делимично санкционисана	37
Уопште није санкционисана	41
Не знам	15

*Бројеви представљају процене

ПЕРЦЕПЦИЈА ЗАСТУПЉЕНОСТИ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ ПРЕМА РАЗЛИЧИТИМ ГРУПАМА

Овај део истраживања анализира ставове грађана и грађанки о заступљености дискриминације у односу на различите групе грађана и грађанки. Да би се одговорило на ово питање, испитаницима и испитаницама је постављено неколико питања.

Према којој групи грађана и грађанки је, према Вашем мишљењу, дискриминација у највећој мери изражена?

Испитаници и испитанице су упитани да слободним асоцијацијама наведу три групе које сматрају да су највише изложене дискриминацији у Србији. На првом месту су наведени Роми као најугроженија група, коју чак половина грађана и грађанки перципира као највише изложену дискриминацији. На другом месту су жене (42%), на трећем припадници ЛГБТ популације (33%) и особе са интелектуалним потешкоћама и менталним сметњама (33%), док су на петом месту сиромашни (31%). У истраживању из 2016. године такође су грађани и грађанке на првом месту као групу према којој је дискриминација у највећој мери изражена наводили припаднике и припаднице ромске етничке мањине (39%). Приметан је значајан пораст броја грађана и грађанки који наводе Роме као најугроженију групу (разлика од чак 12%). Посебно је важно указати на чињеницу да су жене 2016. године биле на трећем месту са 16%, док су сада на другом месту са чак 42%. Што се тиче припадника ЛГБТ популације, 33% испитаника и испитаница их сматра дискриминисаним, а ту је такође приметан тренд пораста за 10% у односу на претходно истраживање.

Роми	51%	
Жене	42%	
ЛГБТ популација	33%	
Особе са интелектуалним потешкоћама и менталним сметњама	33%	
Сиромашни	31%	

ИЗВЕШТАЈ О ИСТРАЖИВАЊУ ЈАВНОГ МЊЕЊА ОДНОС ГРАЂАНА И ГРАЂАНКИ ПРЕМА ДИСКРИМИНАЦИЈИ У СРБИЈИ

У којој мери су, према Вашем мишљењу, наведене групе дискриминисане, односно стављене у неравноправан положај у односу на друге?

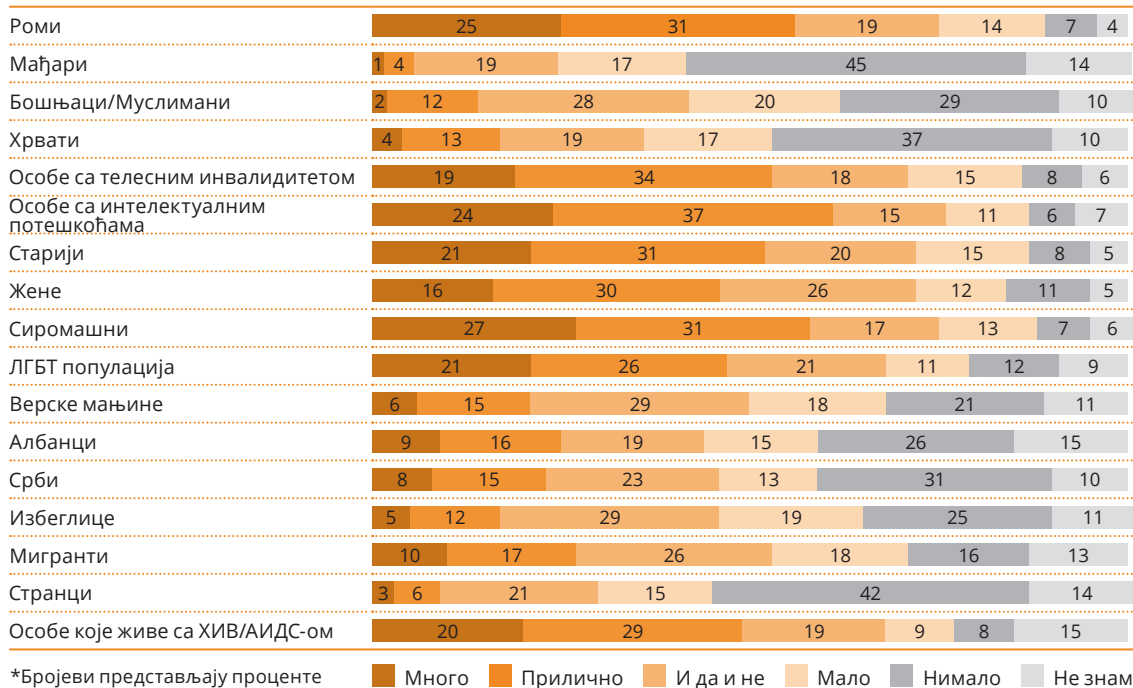
Следеће питање које је постављено испитаницима и испитаницама односило се на питање колико су одређене групе стављене у неједнак положај у односу на остале грађане и грађанке и дата им је листа група са понуђених шест одговора: *много, прилично, и да и не, мало, нимало, не знам*.

	Много	Прилично	И да и не	Мало	Нимало	Не знам
Роми	25	31	19	14	7	4
Мађари	1	4	19	17	45	14
Бошњаци/Муслимани	2	12	28	20	29	9
Хрвати	4	13	19	17	37	10
Особе са телесним или сензорним инвалидитетом	19	34	18	15	8	6
Особе са интелектуалним потешкоћама и менталним сметњама	24	37	15	11	6	7
Старији	21	31	20	15	8	5
Жене	16	30	26	12	11	5
Сиромашни	27	31	17	13	7	6
ЛГБТ популација	21	26	21	11	12	9
Верске мањине	6	15	29	18	21	11
Албанци	9	16	19	15	26	15
Срби	8	15	23	13	31	10
Избеглице	5	12	29	19	25	11
Мигранти/тражиоци азила	10	17	26	18	16	13
Странци	3	6	21	15	42	14
Особе које живе са ХИВ/АИДС-ом	20	29	19	9	8	15

*Бројеви представљају процене

Истраживање је показало да испитаници и испитанице сматрају да су групе које су највише дискриминисане сиромашни (27%), Роми (25%), особе са интелектуалним потешкоћама и менталним сметњама (24%), а за њима следе старији и припадници ЛГБТ популације (по 21%). Редослед перцепције најдискриминисанијих група је нешто другачији када се узму у обзир заједно два одговора - много и прилично, те се као најугроженије групе које су прилично изложене дискриминацији перципирају: Роми (66%), особе са интелектуалним потешкоћама и менталним сметњама (61%), сиромашни (58%), особе са телесним и сензорним инвалидитетом (53%), ЛГБТ популација (47%) и жене (46%). Ове групе истовремено мали број испитаника и испитаница сматра као оне које нису изложене дискриминацији: особе са интелектуалним потешкоћама и менталним сметњама (6%), сиромашни (6%), особе са телесним и сензорним инвалидитетом (7%), Роми (7%), старији (8%), жене (11%) и ЛГБТ популација (12%).

Уколико се узме у обзир и одговор *да је група дискриминисана и да и не*, онда се добија следећи редослед: особе са интелектуалним потешкоћама и менталним сметњама (72%), сиромашни (71%), Роми (70%), особе са телесним или сензорним инвалидитетом (68%), старији (67%). Важно је напоменути и да грађани и грађанке као најмање дискриминисане групе у Србији виде Мађаре (45%), странце (42%) и Хрвате (37%), а за њима следе Албанци (26%), избеглице (25%) и верске мањине (21%).

Заступљеност дискриминације је испитана и тако што се од грађана и грађанки тражило да оцене од 1 до 5 у којој мери су различите групе дискриминисане, при чему им је приказана листа различитих група грађана и грађанки, где 1 значи да су много дискриминисани, а 5 да нису уопште дискриминисани.

Као групе за које грађани и грађанке сматрају да су највише дискриминисане издвајају се особе са интелектуалним потешкоћама и менталним сметњама (2.33), сиромашни (2.37) и Роми (2.45). С друге стране, као најмање изложене дискриминацији грађани и грађанке виде Бошњаке/Муслимане (4.16) и странце (4). Значајно је уочити да се редослед променио у односу на истраживање из 2016. године. Тако испитаници и испитанице виде као највише дискриминисане особе са интелектуалним потешкоћама, док су 2016. године на првом месту били припадници ромске националности. Друго место је остало исто, те и даље остаје присутна висока перцепција о изложености дискриминацији сиромашних. На трећем месту су раније били припадници и припаднице ЛГБТ популације, који су сада тек на седмом месту. Грађани и грађанке Србије су и даље става да странци представљају најмање дискриминисану групу, с тим што су на последњем месту сада Бошњаци, док су 2016. то били Мађари.

ИЗВЕШТАЈ О ИСТРАЖИВАЊУ ЈАВНОГ МЊЕЊА ОДНОС ГРАЂАНА И ГРАЂАНКИ ПРЕМА ДИСКРИМИНАЦИЈИ У СРБИЈИ

Роми	2.45
Мађари	3.7
Бошњаци/Муслимани	4.16
Хрвати	3.76
Особе са телесним инвалидитетом	2.56
Особе са интелектуалним потешкоћама	2.33
Старији	2.57
Жене	2.71
Сиромашни	2.37
ЛГБТ популација	2.63
Верске мањине	3.38
Албанци	3.38
Срби	3.52
Избеглице	3.53
Мигранти/тражиоци азила	3.16
Странци	4
Особе које живе са ХИВ/АИДС-ом	2.48

*Бројеви представљају средње вредности

Према којој од наведених група грађана сматрате да је дискриминација у највећој мери изражена?

На директно питање о томе коју групу грађана и грађанки виде као најугроженију, испитаници и испитанице су најчешће одговарали да су то Роми (17%) и припадници ЛГБТ популације (13%), а за њима следе сиромашни (12%), особе са интелектуалним потешкоћама и менталним сметњама (9%) и жене (9%). Поредак је готово идентичан као и 2016. године, с тим што је истовремено опао број оних који виде Роме и ЛГБТ популацију као најугроженију групу. Пре три године тај проценат је износио 20% за Роме и 16% за припаднике ЛГБТ популације.

Занимљиво је приметити и да особе које живе у јужној и источној Србији у најмањем проценту виде Роме као угрожену групу (13%), док то највише примећују испитаници и испитанице из Београда (21%). Такође, особе са интелектуалним потешкоћама и менталним сметњама најмање перципирају као угрожене особе из Војводине (6%), а највише испитаници и испитанице из јужне и источне Србије (12%). Забележена је и веза са образовањем, те ову групу најмање перципирају као угрожену испитаници и испитанице са основном школом и ниже (4%), док је тај проценат знатно већи код особа са средњом школом (10%). Исто тако је занимљив податак да ову групу као угрожену најмање виде особе старије од 70 година (2%), а највише особе од 30 до 39 и особе од 60 до 69 (по 12%). Већа географска диспропорција је забележена и код припадника ЛГБТ популације, коју у већој мери као угрожене перципирају особе из Београда и Војводине (по 15%), него особе из западне и централне Србије (9%).

Интересантан је и податак да у највећем проценту на питање нису знали да одговоре испитаници и испитанице старији од 50 година, док је тај проценат најмањи код особа узраста од 15 до 19 година.

	Укупно	Пол		Узраст							Образовање			Регион			
		Мушки	Женски	15-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70 и више	Основна школа и мање	Средња школа	Виша школа и факултет	Београд	Војводина	Јужна и источна	Западна и централна
Не знам	11	11	11	5	8	7	13	14	14	15	16	10	11	14	16	5	8
Роми	17	19	16	21	19	18	18	15	11	24	16	17	17	21	19	13	16
Особа са телесним или сензорним инвалидитетом	6	6	6	7	4	4	9	9	5	6	9	6	6	7	5	3	8
Особа са интелектуалним потешкоћама и менталним сметњама	9	12	7	10	11	12	6	10	12	2	4	10	8	10	6	12	10
Старији	5	4	6	3	4	3	6	5	12	7	5	7	3	1	4	9	7
Жене	9	11	6	12	11	11	7	7	7	6	9	7	11	6	9	7	12
Сиромашни	12	11	14	5	15	14	12	12	10	13	19	11	13	9	8	20	12
ЛГБТ популација	13	11	16	17	17	14	14	11	7	12	9	13	13	15	15	13	9
Срби	3	2	3	3	3	2	3	2	4	2	3	3	2	5	0	2	4
Мигранти-тражиоци азила	2	1	2	0	1	2	1	2	2	1	1	2	2	2	0	1	3
Особе које живе са ХИВ/АИДС-ом	6	6	7	5	4	9	6	7	6	3	1	6	7	6	7	5	7

*Бројеви представљају проценте

Роми	17	
ЛГБТ популација	13	
Сиромашни	12	
Не знам	11	
Особа са интелектуалним потешкоћама	9	
Жене	9	
Особа са телесним инвалидитетом	6	
Особе које живе са ХИВ/АИДС-ом	6	
Старији	5	
Срби	3	
Мигранти	2	

*Бројеви представљају проценте

**ИЗВЕШТАЈ О ИСТРАЖИВАЊУ ЈАВНОГ МИЊЕЊА
ОДНОС ГРАЂАНА И ГРАЂАНКИ ПРЕМА ДИСКРИМИНАЦИЈИ У СРБИЈИ**

Следеће питање из истраживања односило се на став грађана и грађанки о томе да ли је дискриминација према неким од наведених група за њих прихватљива или није.

Неки грађани сматрају да је дискриминација према неким од наведених група прихватљива, док други сматрају да није. Да ли је, по Вашем мишљењу, дискриминација према неким од наведених група за Вас лично прихватљива или не?

	Укупно	Пол		Узраст							Образовање			Регион			
		Мушки	Женски	15-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70 и више	Основна школа и мање	Средња школа	Виша школа и факултет	Београд	Војводина	Јужна и источна	Западна и централна
Дискриминација је према неким групама грађана прихватљива	12	11	13	16	14	12	11	18	7	8	19	12	12	13	13	15	8
Дискриминација не сме да постоји без обзира о којој групи грађана се ради	79	80	77	71	78	82	79	74	84	80	72	79	82	77	72	80	87
Не знам	9	8	10	14	9	6	10	8	9	12	9	10	7	10	15	5	6

*Бројеви представљају проценте

Дискриминација не сме да постоји без обзира о којој групи грађана се ради	79	
Дискриминација је према неким групама грађана прихватљива	12	
Не знам	9	

*Бројеви представљају проценте

Значајна већина испитаника и испитаница (79%) је мишљења да дискриминација не сме да постоји без обзира о којој групи грађана и грађанки се ради. Овај проценат се повећао у односу на 2016. годину, када је такав одговор дало 73,1% испитаника и испитаница, што је свакако позитиван тренд. Свака осма особа сматра да је дискриминација према неким групама прихватљива (12%), док је тај проценат био виши 2016. године и износио је 15,6%.

ИСПОЉАВАЊЕ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ У РАЗЛИЧИТИМ ОБЛАСТИМА

Следеће питање које је испитивано јесте шта грађани и грађанке мисле о присутности дискриминације у одређеним областима друштвеног живота. Тако је испитаницима и испитаницама постављено следеће питање са понуђеним одговорима:

У којој од следећих области живота сматрате да је дискриминација најприсутнија?

- › Област рада и запошљавања;
- › Социјална заштита;
- › Здравство;
- › Правосуђе;
- › Медији;
- › Друго.

Испитаници и испитанице област рада и запошљавања виде као област у којој се дискриминација најчешће испољава (74%). Овај проценат је готово идентичан као и 2016. године (72%). Након рада и запошљавања, као области у којима грађани и грађанке виде присутност дискриминације налазе се социјална заштита (30%), здравство (29%) и образовање (20%). Исти редослед области за које грађани и грађанке сматрају да има највише дискриминације поклапа се са истраживањем из 2016. године. Ипак, уочава се повећање броја испитаника и испитаница који сматрају да је дискриминација присутна у области здравства у односу на 2016. годину, када је такав став имало 25,2% особа, док се смањује број особа који сматрају да дискриминација постоји у образовању (23,2% је изразило такав став у 2016. години).

Занимљив је податак да дискриминацију на тржишту рада најчешће наводе факултетски образовани грађани (78%), док дискриминацију у овој области најмање примећују испитаници и испитанице узраста од 15 до 19 (57%) и испитаници старији од 70 година (63%), што је и очекивано с обзиром да они или још увек нису ступили на тржиште рада, или више у њему не учествују.

Половина испитаника која није завршила или је завршила основну школу наводи дискриминацију у области социјалне заштите. Такође, дискриминацију у здравственом систему најчешће наводе испитаници и испитанице из јужне и источне Србије. Дискриминацију у образовном систему у највећем проценту наводе испитаници и испитанице узраста од 15 до 19 година (28%), што је такође очекиван податак јер се ради о особама које се налазе у образовном систему. Забележено је и да особе из западне и централне Србије (27%) у већој мери у односу на особе из других региона деле такав став.

	Укупно	Пол		Узраст							Образовање			Регион			
		Мушки	Женски	15-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70 и више	Основна школа и мање	Средња школа	Виша школа и факултет	Београд	Војводина	Јужна и источна	Западна и централна
Рад и запошљавање	74	75	73	57	70	78	78	79	75	63	53	74	79	75	72	72	78
Образовање	20	20	19	28	19	22	22	16	18	19	16	21	18	19	14	19	27
Социјална заштита	30	31	29	36	34	28	24	30	36	23	49	30	27	24	35	26	34
Здравство	29	31	26	26	32	28	28	29	28	26	26	29	28	21	25	40	28
Правосуђе	17	15	20	9	21	17	16	14	14	33	15	14	24	28	15	14	13
Медији	11	10	14	14	16	12	8	13	5	15	11	11	12	17	16	8	6
Друго	3	3	4	7	3	2	4	2	5	5	5	3	4	6	2	3	3

*Бројеви представљају процене

ИЗВЕШТАЈ О ИСТРАЖИВАЊУ ЈАВНОГ МЊЕЊА
ОДНОС ГРАЂАНА И ГРАЂАНКИ ПРЕМА ДИСКРИМИНАЦИЈИ У СРБИЈИ

Рад и запошљавање	74	
Социјална заштита	30	
Здравство	29	
Образовање	20	
Правосуђе	17	
Медији	11	
Друго	3	

*Бројеви представљају проценте

ОДНОС ГРАЂАНА И ГРАЂАНКИ ПРЕМА ПОСЕБНИМ МЕРАМА

Како би се стекао увид у ставове грађана и грађанки према посебним мерама, њима је постављено питање да ли одобравају мере подстицаја у области образовања и запошљавања за припаднике и припаднице група које се налазе у суштински неједнаком положају у односу на остале грађане и грађанке.

Испитаницима и испитаницама је постављено следеће питање:

Да ли одобрате или не увођење мера које подразумевају да послодавци морају да запосле одређен број грађана и грађанки, припадника и припадница дискриминисаних група?

Истраживање је показало да нешто мање од половине испитаника и испитаница (46%) сматра да треба увести мере које подразумевају да послодавци морају да запосле одређен број припадника и припадница дискриминисаних група, док се 12% не слаже са њима. Овај број је знатно виши у односу на 2016. годину, када је такав став делило 40,2% испитаника и испитаница. Такође, грађани узраста од 60 до 69 година (53%), они са незавршеном или завршеном основном школом (51%), као и они који су из западне и централне Србије (60%) у већој мери подржавају увођење мера, при чему би послодавци били у обавези да запошљавају припаднике и припаднице одређених дискриминисаних група. Истовремено се смањило број грађана и грађанки који се противе увођењу посебних мера (12% у односу на 2016. када је тај број био 16,6%). Овакав став у највећој мери заступају особе узраста од 20 до 29 година и особе старије од 70 година (по 17%), као и особе из Београда (17%).

	Укупно	Пол		Узраст							Образовање			Регион			
		Мушки	Женски	15-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70 и више	Основна школа и мање	Средња школа	Виша школа и факултет	Београд	Војводина	Јужна и источна	Западна и централна
Да	46	46	46	48	36	46	48	50	53	43	51	48	42	44	40	40	60
Делимично	32	32	32	24	41	35	32	28	26	28	20	30	38	30	32	41	26
Не	12	11	13	12	17	11	11	11	7	17	11	13	11	17	13	11	7
Не знам-немам став	10	10	10	16	7	8	9	11	14	12	18	10	9	9	15	8	7

*Бројеви представљају проценте

Да	46	
Делимично	32	
Не	12	
Не знам-немам став	10	

*Бројеви представљају проценте

Следеће питање односило се на то да ли испитаници и испитанице одобравају или не одобравају увођење мера које подразумевају повољнији положај припадника и припадница дискриминисаних група приликом уписа у средње школе.

Да ли одобрате или не увођење мера које подразумевају повољнији положај, припадника/ца дискриминисаних група приликом уписа у средње школе?

Истраживање је показало да 38% испитаника и испитаница подржава увођење оваквих мера. Овај проценат се такође повећао у односу на истраживање из 2016. године (35,6%). С друге

ИЗВЕШТАЈ О ИСТРАЖИВАЊУ ЈАВНОГ МЊЕЊА ОДНОС ГРАЂАНА И ГРАЂАНКИ ПРЕМА ДИСКРИМИНАЦИЈИ У СРБИЈИ

стране, петина испитаника и испитаница не подржава стављање у повољнији положај особа које припадају одређеним дискриминисаним групама приликом уписа у средње школе. И тај број је смањен у односу на 2016. годину, када је такав став имало 25,8% испитаника и испитаница.

Више од половине особа узраста од 15 до 19 година подржава увођење оваквих мера (55%). Такође, грађани и грађанке са незавршеном и завршеном основном школом у већој мери подржавају ове мере (54%) у односу на оне са средњим образовањем (38%), односно вишим и високим образовањем (34%).

Уочен је и географски утицај код одговора на ово питање. Тако становници западне и централне Србије у већем проценту подржавају мере којима би се одређене дискриминисане групе ставиле у повољнији положај приликом уписа у средње школе (57%) у односу на остале регионе у Србији, док такве мере најмање подржавају становници и становнице Војводине (27%).

	Укупно	Пол		Узраст							Образовање			Регион			
		Мушки	Женски	15-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70 и више	Основна школа и мање	Средња школа	Виша школа и факултет	Београд	Војводина	Јужна и источна	Западна и централна
Да	38	39	36	55	29	32	40	39	42	45	54	38	34	33	27	31	57
Делимично	34	33	35	28	38	39	34	34	28	26	16	35	35	36	36	36	29
Не	20	20	21	5	26	22	18	21	18	19	16	19	23	24	24	24	9
Не знам-немам став	8	8	8	12	8	7	8	6	12	10	14	7	8	6	13	9	5

*Бројеви представљају проценте

Да	38	
Делимично	34	
Не	20	
Не знам-немам став	8	

*Бројеви представљају проценте

Грађани и грађанке имају сличне одговоре на питање о увођењу посебних мера које би ставиле у повољнији положај припаднике и припаднице одређених дискриминисаних група приликом уписа у средње школе, као и приликом уписа на факултете.

Да ли одобравате или не увођење мера које подразумевају повољнији положај припадника и припадница дискриминисаних група приликом уписа на факултет?

Трећина грађана и грађанки подржава увођење оваквих мера, трећина само делимично подржава, а четвртина уопште не подржава стављање у повољнији положај припадника и припадница одређених дискриминисаних група приликом уписа на факултете. Што се тиче образовне структуре, слично као и код уписа у средње школе, испитаници и испитанице са незавршеном основном школом или завршеном основном школом (55%) у већој мери подржавају увођење ових мера приликом уписа на факултете, у односу на испитанике и испитанице који имају виши степен образовања, односно који имају завршену средњу школу (34%) или факултет (30%). Такође, и у овом случају становници западне и централне Србије (52%) у већој мери подржавају увођење наведених мера од становника Београда (30%), јужне и источне Србије (29%) и Војводине (24%).

	Укупно	Пол		Узраст							Образовање			Регион			
		Мушки	Женски	15-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70 и више	Основна школа и мање	Средња школа	Виша школа и факултет	Београд	Војводина	Јужна и источна	Западна и централна
Да	34	36	32	55	24	33	38	36	34	31	55	34	30	30	24	29	52
Делимично	33	31	35	21	37	34	33	33	27	36	15	34	33	33	35	30	32
Не	26	26	26	14	32	28	23	26	29	21	16	25	30	33	30	34	11
Не знам-немам став	7	7	7	10	8	4	6	5	11	12	14	7	7	5	11	8	5

*Бројеви представљају проценте

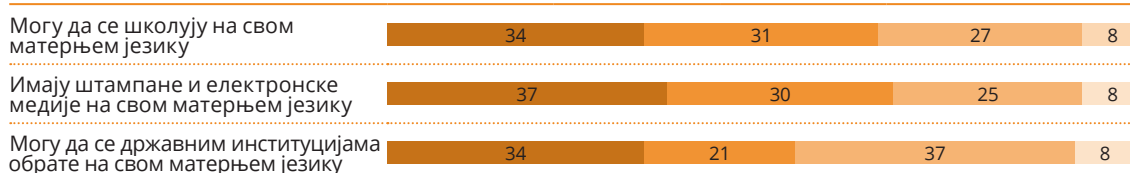
*Бројеви представљају проценте

Имајући у виду да се могу очекивати другачији одговори када се испитаницима и испитаницама предочи да је за увођење посебних мера потребно буџетско издвајање, испитаницима и испитаницама постављено је следеће питање:

Да ли одобравате или не издвајање буџетских средстава како би се омогућило да припадници и припаднице националних мањина:

	Да	Делимично	Не	Не знам-немам став
Могу да се школују на свом матерњем језику	34	31	27	8
Имају штампане и електронске медије на свом матерњем језику	37	30	25	8
Могу да се државним институцијама обратe на свом матерњем језику	34	21	37	8

*Бројеви представљају проценте

*Бројеви представљају проценте   ■ Да   ■ Делимично   ■ Не   ■ Не знам-немам став

Резултати су показали да око трећине грађана и грађанки одобрава издвајање буџетских средстава како би се омогућило да припадници и припаднице националних мањина могу да се школују на свом матерњем језику (34%), да имају штампане и електронске медије на свом матерњем језику (37%), као и да могу да се обратe државним институцијама на свом матерњем језику (34%). Када се упореде подаци добијени из истраживања 2016. године, може се закључити да долази до умереног повећања броја испитаника и испитаница који потпуно или делимично подржавају права мањина да користе свој матерњи језик, уколико се посматра

ИЗВЕШТАЈ О ИСТРАЖИВАЊУ ЈАВНОГ МЊЕЊА ОДНОС ГРАЂАНА И ГРАЂАНКИ ПРЕМА ДИСКРИМИНАЦИЈИ У СРБИЈИ

укупан број грађана и грађанки који подржавају или делимично подржавају издвајања из буџета, како би се мањинама омогућило информисање (са 65% на 67%) и образовање (са 63% на 65%) на матерњем језику.

Међутим, уочљив је благ пад броја грађана и грађанки који одобравају издвајање из буџета, како би се омогућило да припадници и припаднице националних мањина могу да се обрате државним институцијама на свом матерњем језику (са 60% на 55%).

Нарочито је било важно испитати шта грађани и грађанке мисле о приступачности објеката за особе са инвалидитетом. Тако је постављено наредно питање:

Да ли би за особе са инвалидитетом требало обезбедити несметан приступ у све објекте/зграде у којима се пружају јавне услуге?

Посебно је значајно истаћи да скоро сви испитаници и испитанице (96%) сматрају да јавне установе морају да буду приступачне за све особе са инвалидитетом.

	Укупно	Пол		Узраст							Образовање			Регион			
		Мушки	Женски	15-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70 и више	Основна школа и мање	Средња школа	Виша школа и факултет	Београд	Војводина	Јужна и источна	Западна и централна
Да	96	96	96	98	95	98	97	96	95	98	88	97	97	98	95	94	98
Не	1	1	1	2	1	0		2	1	0	3	1			1	2	0
Не знам-немам став	3	3	3	0	5	2	3	2	4	2	9	2	2	1	4	4	2

*Бројеви представљају проценте

Да	96	
Не	1	
Не знам-немам став	3	

*Бројеви представљају проценте

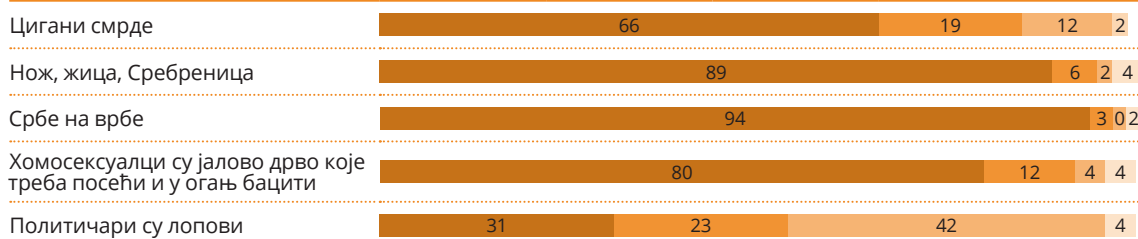
ПЕРЦЕПЦИЈА ГОВОРА МРЖЊЕ

Говор мржње је препознат као посебан облик дискриминације у Закону о забрани дискриминације, а односи се на изражавање идеја, информација и мишљења којима се подстиче дискриминација, мржња или насиље према припадницима и припадницама одређене групе, када су оне изражене у јавним гласилима, публикацијама, на скуповима и местима доступним јавности, исписивањем и приказивањем порука или симбола или на неки други начин. Испитаницима и испитаницама је предочено неколико тврдњи и тражено је од њих да препознају да ли се ради о говору мржње.

Да ли за Вас следеће тврдње представљају говор мржње?

	Да	И да и не	Не	Не знам
Цигани смрде	66	19	12	2
Нож, жица, Сребреница	89	6	2	4
Србе на врбе	94	3	0	2
Хомосексуалци су јалово дрво које треба посећи и у огањ бацити	80	12	4	4
Политичари су лопови	31	23	42	4

*Бројеви представљају проценте

*Бројеви представљају проценте   ■ Да   ■ И да и не   ■ Не   ■ Не знам

Горе наведене тврдње су исте као и оне дате приликом истраживања спроведених 2012, 2013, и 2016. године, што омогућава упоређивање података. Ове тврдње су тада биле изабране или по критеријуму честе медијске заступљености и уврежених предрасуда („Цигани смрде“ или „Политичари су лопови“), или су их дефинисали конкретни поводи (националистички поклочи „Србе на врбе“ и слично).

Резултати спроведеног истраживања показују да 94% испитаника и испитаница сматра да говор мржње представља тврдња „Србе на врбе“, 89% да тај говор представља тврдња „Нож, жица, Сребреница“, док 80% испитаника и испитаница сматра да тај говор представља изјава „Хомосексуалци су јалово дрво које треба посећи и у ватру бацити“. У односу на 2016. годину, грађани и грађанке у већем проценту препознају наведене тврдње као говор мржње: „Нож, жица, Сребреница“ (89% у односу на 85%), „Србе на врбе“ (94% у односу на 91%) и „Хомосексуалци су јалово дрво које треба посећи и у ватру бацити“ (80% у односу на 76%). Такође, и даље највеће дилеме постоје код изјаве „Политичари су лопови“, коју је мали проценат грађана и грађанки перципирао као говор мржње (31%), што је идентичан резултат добијен у спроведеном истраживању 2016. године.

УЛОГА РАЗЛИЧИТИХ ИНСТИТУЦИЈА

У наредним одељцима биће представљено у којој мери грађани и грађанке перципирају који актери у друштву подстичу дискриминацију, односно доводе до дискриминације, а потом у којој мери би те институције требало да утичу на сузбијање дискриминације у Републици Србији. Добијени резултати представљају важан извор информација о ставовима грађана и грађанки о томе ко је одговоран за дискриминацију, а одговори свакако илуструју и њихово поверење у одређене државне институције. Други део истраживања показује коју институцију грађани и грађанке сматрају одговорном за смањење дискриминације, а коју за подстицање дискриминације.

Која од наведених институција, односно актера, по Вама подстиче на дискриминацију, односно доводи до дискриминације?

Као актера који у највећој мери подстиче, односно доводи до дискриминације, грађани и грађанке препознају медије (59%), политичке странке (54%) и грађане (53%). С друге стране, као актере који у најмањој мери подстичу, односно доводе до дискриминације, наводе Повереника за заштиту равноправности (10%), Војску Србије (11%) и Заштитника грађана (12%).

	Много	Прилично	И да и не	Мало	Нимало	Не знам
Републичка Влада	15	15	23	14	20	14
Републичка Скупштина	16	17	23	11	18	15
Политичке странке	30	24	19	10	8	10
Верске заједнице	15	22	26	14	11	12
Невладине организације	13	16	25	16	16	15
Медији	31	28	21	9	4	8
Грађани	24	29	25	11	12	13
Правосуђе	19	19	25	11	12	13
Саме угрожене групе	14	16	30	14	13	13
Војска	5	6	17	12	43	17
Полиција	10	17	19	16	24	14
Школа	14	15	22	14	24	10
Породица	20	20	24	12	13	11
Заштитник грађана	6	6	17	11	36	23
Повереник за заштиту равноправности	5	5	15	11	39	24

*Бројеви представљају процене

Која од наведених институција, односно актера према Вашем мишљењу може да утиче да се смањи појава дискриминације?

Као институције које највише могу да допринесу смањењу дискриминације испитаници и испитанице виде медије (84%), а затим породицу (78%), школу, Владу и саме грађане (по 76%). Петина препознаје војску као институцију која нимало не може да допринесе смањењу дискриминације у Србији. Такође, Повереник за заштиту равноправности је препознат као актер који у великој мери може да допринесе сузбијању дискриминације (65%).

	Много	Прилично	И да и не	Мало	Нимало	Не знам
Републичка Влада	48	28	10	6	3	6
Републичка Скупштина	46	27	11	6	3	6
Политичке странке	44	25	15	6	4	6
Верске заједнице	35	30	15	7	5	7
Невладине организације	28	28	18	10	8	8
Медији	59	25	6	3	3	5
Грађани	46	30	13	5	1	5
Правосуђе	42	27	16	6	3	6
Саме угрожене групе	32	25	21	9	6	7
Војска	21	18	18	13	19	11
Полиција	31	23	15	15	8	9
Школа	49	27	9	6	4	5
Породица	55	23	10	4	3	5
Заштитник грађана	45	20	14	5	6	10
Повереник за заштиту равноправности	44	21	13	5	6	11

*Бројеви представљају проценте

Која од наведених институција, односно актера, у највећој мери подстиче, односно доводи до дискриминације?

Грађани и грађанке су упитани да се одлуче за једну институцију која подстиче дискриминацију, односно доводи до дискриминације у друштву. Да медији највише доприносе дискриминацији сматра 17% грађана и грађанки. На другом месту су политичке странке (13%), а на трећем сами грађани (12%). У истраживању спроведеном 2016. као институције које највише доприносе повећању дискриминације такође су препознати медији (19%), грађани (12%) и политичке странке (9%). Резултати су, дакле, веома слични, али треба приметити да се незнатно смањило утицај медија (за 2%) и политичких странака (за 4%), а повећао утицај грађана (3%).

Значајно је приметити да што се политичких странака тиче, најмање особа из Војводине сматра да оне подстичу, односно доводе до дискриминације (9%), док скоро дупло више грађана и грађанки из западне и централне Србије дели њихово мишљење (16%).

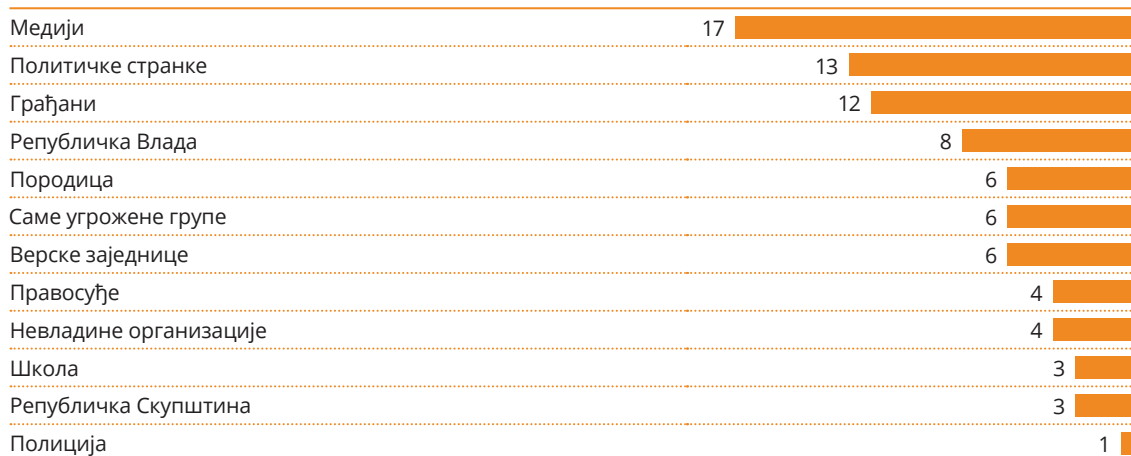
И даље је веома сличан резултат у вези са перцепцијом грађана и грађанки да и саме угрожене групе могу довести до дискриминације (6% у односу на 6,6% у 2016. години). Највећа разлика у одговору на ово питање примећена је у односу на географски фактор, те тако мисли свега 2% испитаника и испитаница из Београда и чак 12% особа из јужне и источне Србије. Интересантан је и податак да разлика у перцепцији да правосуђе може подстицати, односно довести до дискриминације постоји по старосној групи, те такво мишљење заступа свега 1% особа узраста од 20 до 29 година и чак 11% особа старијих од 70 година.

ИЗВЕШТАЈ О ИСТРАЖИВАЊУ ЈАВНОГ МЊЕЊА
ОДНОС ГРАЂАНА И ГРАЂАНКИ ПРЕМА ДИСКРИМИНАЦИЈИ У СРБИЈИ

	Укупно	Пол		Узраст							Образовање			Регион			
		Мушки	Женски	15-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70 и више	Основна школа и мање	Средња школа	Виша школа и факултет	Београд	Војводина	Јужна и источна	Западна и централна
Републичка Влада	8	7	10	16	6	10	11	5	9	7	7	9	7	5	13	9	6
Републичка Скупштина	3	4	3	2	4	5	2	1	7	1	4	3	3	3	2	7	2
Политичке странке	13	13	13	3	9	13	12	14	18	16	14	12	14	14	9	12	16
Верске заједнице	6	5	7	2	8	4	4	7	9	6	4	6	6	8	4	8	4
Невладине организације	4	4	4	0	7	3	5	4	2	4	0	5	3	4	5	3	4
Медији	17	17	16	21	21	14	19	15	12	16	15	18	13	22	18	13	14
Грађани	12	12	13	7	12	17	18	9	7	6	12	12	14	10	13	14	11
Правосуђе	4	4	3	2	1	3	3	5	6	11	8	3	4	2	2	6	6
Саме угрожене групе	6	6	5	9	6	6	6	3	7	5	7	6	6	2	3	12	6
Полиција	1	1	1	3	1	3	0	0	0	2	1	1	1	1	1	2	2
Школа	3	3	3	3	3	2	1	4	2	7	5	2	3	1	0	1	8
Породица	6	7	5	16	6	5	3	10	4	8	3	7	5	9	5	2	9

*Бројеви представљају проценте

*Бројеви представљају проценте

Која од наведених институција би највише могла да утиче да се смањи појава дискриминације?

Испитаници и испитанице су даље упитани да се одлуче за једну институцију која највише може да утиче да се смањи појава дискриминације у друштву. Грађани и грађанке су мишљења да Влада Републике Србије може највише да утиче на смањење дискриминације у друштву (22%), а потом медији (15%) и породица (14%), као и сами грађани (9%). Када се упореде резултати добијени истраживањем из 2016. године, уочљиво је да се прва четири места нису променила. Једина разлика јесте што је повећан број грађана и грађанки који мисле да би Влада РС могла да допринесе смањењу дискриминације (са 16% на 22%).

Занимљиво је истаћи да су у истраживању из 2016. године правосуђе (8,1%) и школа (5,8%) перципирани у већој мери као они који могу допринети смањењу дискриминације, док је тај проценат сада значајније смањен (правосуђе 6% и школа 3%). Повереник за заштиту равноправности се сада налази на петом месту, заједно са правосуђем. Одговор на ово питање указује и на значајну узрасну поделу, те тако особе старосне доби од 40 до 49 година највише заступају овај став (11%), а најмање особе узраса од 15 до 19 година (0%).

Грађани и грађанке препознају двоструку улогу медија. Наиме, с једне стране их посматрају као институцију која у највећој мери доприноси проблему дискриминације, а с друге стране као институцију која може да смањи појаву дискриминације. Истоветан резултат је био уочљив и 2016. године.

	Укупно	Пол		Узраст							Образовање			Регион			
		Мушки	Женски	15-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70 и више	Основна школа и мање	Средња школа	Виша школа и факултет	Београд	Војводина	Јужна и источна	Западна и централна
Републичка Влада	22	22	21	10	19	20	23	24	23	28	22	21	24	22	18	20	26
Републичка Скупштина	4	4	4	2	4	4	2	3	6	9	3	4	4	5	2	8	2
Политичке странке	2	2	2	2	3	1	3	2	1	1	0	2	3	4	2	1	1
Верске заједнице	2	3	2	0	3	1	0	3	7	0	8	2	1	1	2	4	2
Невладине организације	1	1	2	0	3	1	1	1	2	0	0	1	1	1	2	2	0
Медији	15	14	16	22	22	15	13	8	12	16	11	16	13	24	17	11	9
Грађани	9	8	11	3	8	10	14	9	7	2	5	10	8	4	11	14	6
Правосуђе	6	6	5	3	4	9	4	6	4	7	7	6	5	8	3	4	7
Саме угрожене групе	2	2	2	2	2	3	1	3	2	1	4	2	2	1	1	2	5
Полиција	2	2	3	2	1	2	3	3	4	2	3	3	1	1	3	2	2
Школа	3	3	4	5	4	4	3	3	2	4	1	4	2	4	1	2	6
Породица	14	16	10	31	14	16	11	12	9	12	15	12	15	17	17	8	12
Заштитник грађана	2	1	2	0	2	2	1	2	4	1	0	2	2	0	0	4	2
Повереник за заштиту равноправности	6	7	5	0	3	5	11	6	5	9	8	6	6	2	3	9	10

*Бројеви представљају проценте

ИЗВЕШТАЈ О ИСТРАЖИВАЊУ ЈАВНОГ МЊЕЊА
ОДНОС ГРАЂАНА И ГРАЂАНКИ ПРЕМА ДИСКРИМИНАЦИЈИ У СРБИЈИ

Републичка Влада	22	
Медији	15	
Породица	14	
Грађани	9	
Повереник за заштиту равноправности	6	
Правосуђе	6	
Републичка Скупштина	4	
Школа	3	
Заштитник грађана	2	
Полиција	2	
Саме угрожене групе	2	
Верске заједнице	2	
Политичке странке	2	
Невладине организације	1	

*Бројеви представљају проценте

ПЕРЦЕПЦИЈА ВАЖНОСТИ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ КАО ДРУШТВЕНОГ ПРОБЛЕМА У СРБИЈИ

Једно од важних питања које је требало испитати јесте и став грађана и грађанки о томе колико је дискриминација важна, односно да ли представља проблем којим се треба приоритетно бавити. Другим речима, истражено је да ли испитаници и испитанице сматрају да је дискриминација значајан проблем или не.

У том смислу, особама које су учествовале у истраживању постављено је следеће питање и понуђено неколико одговора:

Да ли је, према Вашем мишљењу, дискриминација:

- › Изузетно значајан проблем и мора да се сврста у приоритете;
- › Значајан проблем, али постоје већи проблеми са којима се наши грађани сусрећу;
- › Није посебно значајан проблем;
- › Не знам/немам став.

Скоро трећина грађана и грађанки сматра да је дискриминација изузетно важан проблем и да треба да се сврста међу приоритете у друштву (28%). Поређено са подацима из 2016. године, овај проценат је повећан јер је тада на овај начин одговорило 23,6% испитаника и испитаница. Може се уочити и да одговор на ово питање зависи од узраста, те тако испитаници и испитанице од 40 до 49 година размишљају на овај начин (36%), док такав став најмање подржавају они узраста од 60 до 69 година (22%). Такође, оно има и географску варијаблу, те такав став у највећој мери заступају особе из Београда (33%), а најмање из Војводине (20%).

С друге стране, највећи број грађана (60%) сматра да је дискриминација значајан проблем, али да ипак постоје већи проблеми са којима се грађани и грађанке свакодневно суочавају. Овај број је готово истоветан оном из 2016. године (59%).

Тек сваки тринаести испитаник сматра да дискриминација није значајан проблем (8%), што је мање него 2016. године када је такав став изнело 12,1% особа. Ови резултати јасно указују да грађани у већој мери него 2016. године препознају значај проблема дискриминације у друштву.

	Укупно	Пол		Узраст							Образовање			Регион			
		Мушки	Женски	15-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70 и више	Основна школа и мање	Средња школа	Виша школа и факултет	Београд	Војводина	Јужна и источна	Западна и централна
Изузетно значајан проблем и мора да се сврста међу приоритете	28	28	28	33	29	24	36	26	22	28	26	27	30	33	20	30	30
Значајан проблем, али постоје већи проблеми	60	62	58	59	62	65	54	62	58	55	55	61	59	59	64	58	58
Није посебно значајан проблем	8	7	10	2	9	9	6	8	12	9	9	9	7	5	9	8	10
Не знам, немам став	4	4	4	7	1	1	4	5	8	8	9	4	3	3	6	4	3

*Бројеви представљају проценате

Изузетно значајан проблем и мора да се сврста међу приоритете	28	
Значајан проблем, али постоје већи проблеми	60	
Није посебно значајан проблем	8	
Не знам, немам став	4	

*Бројеви представљају проценате

ПРЕПОЗНАВАЊЕ ИНСТИТУЦИЈЕ ПОВЕРЕНИКА ЗА ЗАШТИТУ РАВНОПРАВНОСТИ

У наредном делу истраживања приказано је у којој мери грађани и грађанке препознају институцију Повереника за заштиту равноправности. Овај податак је од велике важности јер Повереник пружа подршку и помоћ грађанима и грађанкама у случају дискриминације. Тако је у даљем тексту анализирана упознатост испитаника и испитаница са постојањем институције која штити равноправност грађана и грађанки, њихова информисаност о називу институције и видљивост саме поверенице. Међутим, овде је значајно поновити да је већ било речи о томе да се повећала перцепција грађана и грађанки о томе да се ради о институцији која може значајно допринети сузбијању дискриминације у друштву, која се сада уместо на осмом, налази на петом месту.

Испитаницима и испитаницама су постављена следећа питања.

Према Вашем сазнању, да ли у Србији постоји институција која штити равноправност свих грађана, односно институција којој се грађани у случају дискриминације могу обратити за помоћ?

Нешто више од половине (56%) грађана и грађанки зна да постоји институција која штити равноправност свих грађана, односно институција којој се грађани и грађанке могу обратити за помоћ у случају да су изложени дискриминацији. Овај број је повећан у односу на 2016. годину, када је на овај начин одговорило 50,8% испитаника и испитаница. Само 7% особа наводи да таква институција у Србији не постоји, што је нешто мање него 2016. (8,7%). У односу на 2013. годину број грађана и грађанки који зна да постоји институција која штити равноправност повећан је за чак 18% 2016. године, док је то повећање 2019. године за 23% веће. Препознавање институције је повезано са образовањем грађана. Тако факултетски образовани испитаници и испитанице знају да постоји институција којој се грађани могу обратити за помоћ (60%), док истовремено 41% грађана и грађанки са незавршеном основном и само завршеном основном школом зна за постојање такве институције. Занимљив је податак и да већи број особа из западне и централне Србије зна за постојање институције (67%) у односу на особе које живе у Војводини (50%).

	Укупно	Пол		Узраст							Образовање			Регион			
		Мушки	Женски	15-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70 и више	Основна школа и мање	Средња школа	Виша школа и факултет	Београд	Војводина	Јужна и источна	Западна и централна
Да	56	54	58	50	56	58	58	54	54	56	41	56	60	55	50	50	67
Не	7	8	6	7	8	8	7	6	8	7	12	6	8	8	7	10	5
Не знам	37	38	36	43	37	33	35	40	38	37	47	38	32	36	43	40	28

*Бројеви представљају проценте

Да	56
Не	7
Не знам, немам став	37

*Бројеви представљају проценте

Која је то институција?

Након што је утврђен проценат испитаника и испитаница који знају да постоји институција у Србији којој се треба обратити у случају дискриминације, наредно питање се односило на њен тачан назив. Две трећине грађана који знају да постоји институција којој се треба обратити за помоћ, зна њен тачан назив, односно да је реч о Поверенику за заштиту равноправности (64%). И овде је дошло до повећања у односу на 2016. годину када је тачан назив институције знало 41% грађана и грађанки, што је повећање од чак 23%.

Када се посматрају узрастне групе, уочава се да испитаници и испитанице од 15 до 19 година у најмањој мери препознају назив институције (40%), што је благо повећање у односу на 2016. годину (36,7%). Највеће познавање институције показала је група узраста од 50 до 59 година (77%). Посматрано према образовној структури грађана и грађанки, они који су факултетски образовани највише су упознати са постојањем Повереника за заштиту равноправности (71%), а најмање они са незавршеном и завршеном основном школом (44%).

	Укупно	Пол		Узраст							Образовање			Регион			
		Мушки	Женски	15-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70 и више	Основна школа и мање	Средња школа	Виша школа и факултет	Београд	Војводина	Јужна и источна	Западна и централна
Повереник за заштиту равноправности	64	64	65	40	61	63	66	77	64	64	44	63	71	63	56	70	70
Друго	2	2	3	0	1	3	5	2	2	0	2	2	3	3	1	2	3
Не знам	33	34	32	60	39	34	29	20	34	36	54	35	26	35	43	28	28

*Бројеви представљају процене

Повереник за заштиту равноправности	64	
Не	2	
Не знам	33	

*Бројеви представљају процене

Да ли знате ко је повереник/ца за заштиту равноправности?

На постављено питање, четвртина грађана и грађанки (24%) зна да је повереница за заштиту равноправности Бранкица Јанковић. Када се упореде подаци из 2016. године уочљив је пораст броја испитаника и испитаница који знају тачан одговор на ово питање, јер је тада 18% њих знало да наведе тачно име и презиме. Пораст броја грађана и грађанки који знају ко је повереница у складу је са порастом броја оних који препознају Повереника за заштиту равноправности као институцију којој се треба јавити за помоћ у случају дискриминације. Препознавање Бранкице Јанковић као поверенице је условљено узрастном групом и регионом. Тако одговор на ово питање највише знају особе од 70 и више година (29%), а најмање особе од 15 до 19 година (16%). Такође, особе које живе у Војводини су у најмањој мери упознати са тачним именом и презименом поверенице (15%), док су грађани и грађанке у осталим регионима у сличној мери упознати са именом и презименом поверенице (између 27 и 29%).

ИЗВЕШТАЈ О ИСТРАЖИВАЊУ ЈАВНОГ МЊЕЊА
ОДНОС ГРАЂАНА И ГРАЂАНКИ ПРЕМА ДИСКРИМИНАЦИЈИ У СРБИЈИ

	Укупно	Пол		Узраст							Образовање			Регион			
		Мушки	Женски	15-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70 и више	Основна школа и мање	Средња школа	Виша школа и факултет	Београд	Војводина	Јужна и источна	Западна и централна
Бранкица Јанковић	24	22	27	16	25	20	28	27	23	29	11	25	27	28	15	27	29
Друго	1	2	1	3	2	1	1	3	0	0	0	1	3	2	1	1	1
Не знам	74	76	72	81	74	79	71	70	77	71	89	75	70	70	84	72	70

*Бројеви представљају проценте

Бранкица Јанковић	24	
Друго	1	
Не знам	74	

*Бројеви представљају проценте

ИЗЛОЖЕНОСТ ДИСКРИМИНАЦИЈИ И ПОВЕРЕЊЕ У ДРЖАВНЕ ИНСТИТУЦИЈЕ

Важан аспект супротстављања дискриминацији представља могућност њене идентификације, а посебно је значајно утврдити какво лично искуство и доживљај имају испитаници и испитанице о томе да ли су били дискриминисани. Да би се добио одговор, испитаницима и испитаницама је постављено неколико питања.

Да ли бисте рекли да сте Ви лично некада били изложени дискриминацији?

Чак 80% грађана и грађанки сматра да нису били изложени дискриминацији током свог живота. Овај број је смањен у односу на 2016. годину, када је такав одговор дало 87% испитаника и испитаница. Дакле, петина особа сматра да је била изложена дискриминацији (20%), што је пораст у односу на 2016. годину, када је проценат оних који су потврдно одговорили на ово питање био 13%. Овај тренд указује на пораст свести међу грађанима и грађанкама о томе шта је дискриминација, јер је готово немогуће замислити да неко никада није био изложен неједнаком третману због неког свог личног својства.

Када се погледа полна структура, уочава се да већи број особа женског пола сматра да није био изложен дискриминацији (82%) у односу на мушке особе (79%). Што се тиче разлике по регионима, у јужној и источној Србији је највећи број оних који сматрају да су изложени дискриминацији (27%), што је дупло више него у Војводини (14%). Уколико се посматрају само они који сматрају да су били изложени дискриминацији, трећина не може да се сети када се то десило, док 40% сматра да је било дискриминисано пре више од годину дана.

	Укупно	Пол		Узраст							Образовање			Регион			
		Мушки	Женски	15-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70 и више	Основна школа и мање	Средња школа	Виша школа и факултет	Београд	Војводина	Јужна и источна	Западна и централна
Не, нисам био изложен	80	79	82	81	82	82	74	81	79	88	79	82	77	75	86	73	85
Да	20	21	18	19	19	18	26	19	21	12	21	18	23	25	14	27	15

*Бројеви представљају процене

Не, нисам био изложен 80

Да 20

*Бројеви представљају процене

Пре мање од месец дана 9

Месец до годину дана 21

Више од годину дана 40

Не могу да се сетим 31

*Бројеви представљају процене

**ИЗВЕШТАЈ О ИСТРАЖИВАЊУ ЈАВНОГ МЊЕЊА
ОДНОС ГРАЂАНА И ГРАЂАНКИ ПРЕМА ДИСКРИМИНАЦИЈИ У СРБИЈИ**

Да ли је неко од ваших ближњих био изложен дискриминацији у последњих годину дана?

Испитаницима и испитаницама је постављено питање и да ли је неко од њихових ближњих био изложен дискриминацији у последњих годину дана. Добијени резултати указују на то да чак 87% грађана и грађанки сматра да нису имали у свом окружењу особу која је била дискриминисана у последњих годину дана. Од оних који су позитивно одговорили на ово питање (13%), најмање је оних узраста од 70 и више година (5%), а највише оних узраста од 15 до 19 година (19%). Такође, подаци указују на то да је дупло више особа из Београда који су изразили овај став (21%), у односу на Војводину и јужну и источну Србију (по 10%).

	Укупно	Пол		Узраст							Образовање			Регион			
		Мушки	Женски	15-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70 и више	Основна школа и мање	Средња школа	Виша школа и факултет	Београд	Војводина	Јужна и источна	Западна и централна
Не, није био изложен	87	86	88	81	84	85	88	88	88	95	89	87	86	79	90	90	87
Да	13	14	12	19	17	15	12	12	12	5	11	13	14	21	10	10	13

*Бројеви представљају проценте

Не, није био изложен	87
Да	13

*Бројеви представљају проценте

Уколико сте били, или будете изложени дискриминацији, којој институцији бисте се најпре обратили?

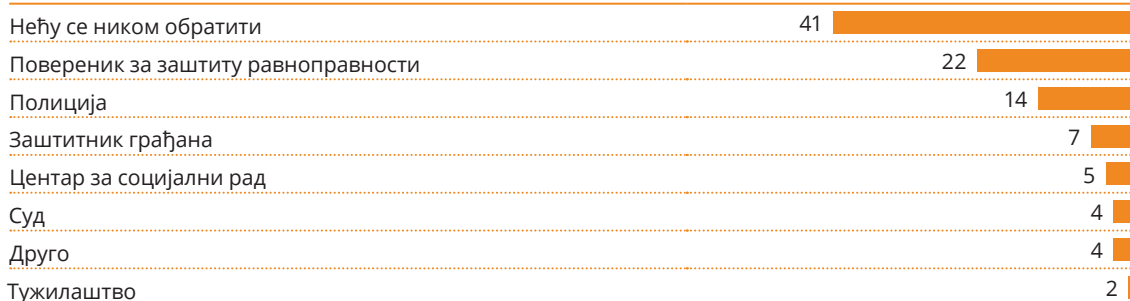
Грађани су упитани којој институцији би се обратили уколико би били изложени дискриминацији. Највећи број грађана и грађанки (41%) се ником не би обратио за помоћ, што је повећање у односу на истраживање из 2016. године (36,1%). На другом месту се налази Повереник за заштиту равноправности (22%). И овде је дошло до повећања грађана и грађанки који би се обратили Поверенику у односу на 2016. годину, када је такав став изразило 18,1%. У односу на истраживање из 2013. и 2016. године, уочава се пораст броја грађана и грађанки који су спремни да се обрате Поверенику за заштиту равноправности у случају изложености дискриминацији. Овај тренд је позитиван још од 2013. године, када је свега 2% грађана и грађанки навело да би се обратило Поверенику за заштиту равноправности у случају дискриминације. На трећем месту са 14% је полиција, код које је дошло до значајаног пада у односу на 2016. годину, када је 20,5% испитаника и испитаница изјавило да би се обратило полицији у случају дискриминације. До пада је дошло и у односу на Заштитника грађана (са 8% на 7%), центра за социјални рад (5,2% у односу на 5%), суд (4,3% у односу на 4%) и тужилаштво (3,8% у односу на 2%).

Спремност грађана и грађанки да се обрате некој институцији повезан је са образовањем. Наиме, највећи је проценат факултетски образованих особа које би се обратиле некој институцији за помоћ (65%), док је чак половина испитаника и испитаница са незавршеном основном и завршеном основном школом изразила свој став да се не би обратила ниједној институцији. Спремност за обраћање институцијама разликује се и по регионима. Тако су становници и становнице западне и централне Србије (66%) и Београда (67%) у већој мери изразили спремност да се обрате надлежним институцијама, него становници и становнице јужне и источне Србије (46%).

	Укупно	Пол		Узраст							Образовање			Регион			
		Мушки	Женски	15-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70 и више	Основна школа и мање	Средња школа	Виша школа и факултет	Београд	Војводина	Јужна и источна	Западна и централна
Нећу се ником обратити	41	44	38	40	39	41	41	39	45	49	50	44	35	33	44	54	34
Полиција	14	11	18	16	17	11	12	11	16	27	20	15	12	13	16	12	15
Тужилаштво	2	2	3	7	3	3	1	2	2	0	0	2	2	3	2	2	2
Суд	4	4	4	7	4	3	6	3	4	2	4	4	4	5	5	5	2
Повереник за заштиту равноправности	22	23	20	19	20	25	23	24	21	17	16	21	25	21	18	16	32
Центар за социјални рад	5	5	5	3	6	7	3	9	1	0	8	5	4	3	5	2	8
Заштитник грађана	7	8	6	3	8	7	9	8	8	2	1	6	11	10	9	3	7
Друго	4	4	4	5	4	4	5	5	3	1	0	4	5	11	0	5	1

*Бројеви представљају проценте

*Бројеви представљају проценте

Посебно забрињава тренд пораста броја грађана и грађанки који се у случају дискриминације не би обратили ниједној институцији за помоћ, а како је овај податак веома важан, од испитаника и испитаница је тражено да одговоре који су разлози за овакав став.

Њима је постављено следеће питање и понуђено неколико одговора:

Зашто нисте/се не бисте обратили никоме?

- › Немам поверења;
- › Не знам коме да се обратим;
- › Процедуре су превише компликоване;
- › Бојим се негативних последица;
- › Немам доказ;
- › Срамота ме је;
- › У мом месту не постоји таква институција;
- › Без одговора.

Међу грађанима и грађанкама који се не би обратили државним институцијама, чак три петине испитаника и испитаница (59%) као главни разлог наводи неповерење у институције. У значајно мањем проценту се као одговор јављају незнање коме се може обратити за помоћ, сложеност

ИЗВЕШТАЈ О ИСТРАЖИВАЊУ ЈАВНОГ МЊЕЊА ОДНОС ГРАЂАНА И ГРАЂАНКИ ПРЕМА ДИСКРИМИНАЦИЈИ У СРБИЈИ

процедура и страх од негативних последица уколико би се пријавила дискриминација (по 11%). Ови подаци су веома значајни јер је за очекивати да грађани и грађанке имају поверење у институције, те се у наредном периоду мора радити на подизању поверења грађана и грађанки у институције у држави. Посебно стога што је тренд неповерења грађана остао исти као и 2016. године. Нарочито забрињава податак да се повећао број оних који се боје негативних последица уколико би се обратили институцијама (са 6,7% на 11%).

Поверење у институције је повезано са узрасним разликама, те тако чак 86% испитаника старијих од 70 година наводи да нема поверење у институције. Исти разлог наводи тек нешто мање од половине грађана и грађанки узраста од 15 до 19 година (46%), што указује на то да неповерење грађана и грађанки у институције расте са годинама.

Приметна је и диспропорција у појединим одговорима у односу на регион у којем живе испитаници и испитанице обухваћени истраживањем. Тако у Београду чак петина грађана сматра да су процедуре веома компликоване, док се грађани и грађанке из других региона са датим ставом слажу у много мањој мери (између 8 до 10%). Млађи испитаници (до 30 година) сматрају да су процедуре компликоване, док се старији не би сложили са њима (посебно они у групи од 50 до 59 година и старији од 70 година).

	Укупно	Пол		Узраст							Образовање			Регион			
		Мушки	Женски	15-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70 и више	Основна школа и мање	Средња школа	Виша школа и факултет	Београд	Војводина	Јужна и источна	Западна и централна
Немам поверења	59	56	62	46	49	57	58	62	61	86	51	62	53	54	51	64	66
Процедуре су превише компликоване	11	12	11	18	20	13	13	1	8	2	3	10	17	20	9	10	8
Бојим се негативних последица	11	11	10	11	15	8	10	16	11	0	16	10	10	5	15	11	11
Срамота ме је	2	3	1	4	0	0	3	3	5	0	11	2	0	0	3	1	4
Немам доказе	4	4	3	11	1	6	0	6	3	5	0	3	5	5	6	1	3
У мом месту не постоји таква институција	3	2	4	4	2	2	6	3	0	0	3	2	4	2	2	4	2
Не знам коме да се обратим	11	13	9	7	13	14	10	9	13	7	16	11	11	15	14	10	5

*Бројеви представљају проценте

Немам поверења	59	<div style="width: 59%;"></div>
Процедуре су превише компликоване	11	<div style="width: 11%;"></div>
Бојим се негативних последица	11	<div style="width: 11%;"></div>
Не знам коме да се обратим	11	<div style="width: 11%;"></div>
Немам доказе	4	<div style="width: 4%;"></div>
У мом месту не постоји таква институција	3	<div style="width: 3%;"></div>
Срамота ме је	2	<div style="width: 2%;"></div>

*Бројеви представљају проценте

СТАВОВИ ПРЕМА ОДРЕЂЕНИМ ГРУПАМА

Овај део истраживања дубље истражује ставове грађана и грађанки о појединим групама у друштву. Испитаницима и испитаницама су дате разне тврдње које се односе на ставове према одређеним групама, а од њих је тражено да одговоре на неколико питања из упитника.

У којој мери се слажете са следећим тврдњама?

Испитаницима и испитаницама је понуђена листа одговора. Највећи број (60%) се слаже са тврдњом: "Немам ништа против ЛГБТ особа, али нека они то раде код своје куће." С друге стране, чак 86% се не слаже са ставом да здравствене установе треба да одбију лечење особа које живе са ХИВ/АИДС-ом. Трећина испитаних сматра да Роми воле да краду (36%), док се са таквом тврдњом уопште не слаже свега 13%. Да је хомосексуалност болест коју треба лечити сматра 38% грађана и грађанки Србије, док се са оваквим ставом не слаже 39%. Трећина испитаника и испитаница (33%) се слаже да нормалан човек признаје само традиционалне вере (православље, католицизам, ислам), док такав став не дели 46%. Испитаници деле став да жене жртве насиља обично не изазову насилника својим понашањем, а овакво мишљење не дели свега 3% испитаних. Такође, свега 4% испитаних се слаже да жене немају увек потребне квалитете и вештине за позиције које носе одговорност. Занимљив је податак и да 18% испитаних сматра да има неке истине у књигама које објашњавају постојање јеврејске завере. Оваква стереотипна схватања у великој мери утичу на постојање дискриминације и представљају сигнал за актере на који начин и у ком правцу треба да усмере своје активности.

	Уопште се не слажем	Углавном се не слажем	Неодлучан	Углавном се слажем	У потпуности се слажем
Лако је подржавати Роме кад ти нису у комшилуку	13	18	29	29	11
Немам ништа против Рома, али они, ипак, воле да краду	13	21	29	28	8
Хомосексуалност је болест коју треба лечити	20	19	23	19	19
Немам ништа против ЛГБТ особа, али нека они то раде код своје куће	12	9	19	28	32
Треба бити опрезан према другим народима и када се показују као пријатељи	18	20	31	22	9
Србија треба да буде држава само српског народа јер је он већински народ	32	32	20	11	5
Нормалан човек признаје само традиционалне вере (православље, католицизам, ислам)	24	22	21	20	13
Мале верске заједнице „краду“ душу људима	21	17	37	12	13
Има неке истине у књигама које објашњавају постојање јеврејске завере	20	16	45	14	4
Јевреји настоје да извуку корист чак и из сопственог страдања	23	17	40	15	5
Децу са сметњама у развоју не би требало мешати са осталом децом	43	25	19	9	4
Особе с инвалидитетом обично су терет колегама на послу	41	29	23	5	2
Здравствене установе би требало да одбију лечење особа које живе са ХИВ/АИДС-ом	67	19	10	3	1
За своју болест, особе које живе са ХИВ/АИДС-ом су саме криве	32	26	26	12	4
Жене немају увек потребне квалитете и вештине за позиције које носе одговорност	56	23	17	3	1
Жене жртве насиља обично изазову насилника својим понашањем	58	25	14	2	1

МЕДИЈИ И ИНФОРМИСАНОСТ ГРАЂАНА О ДИСКРИМИНАЦИЈИ

Важан аспект супротстављања дискриминацији представља информисање грађана и грађанки о проблему дискриминације. Тако је у овом делу истраживања посвећена пажња ставовима испитаника и испитаница о улози медија у подизању свести и информисаности грађана и грађанки о проблему дискриминације и њеним штетним последицама.

Испитаницима и испитаницама је постављено неколико питања.

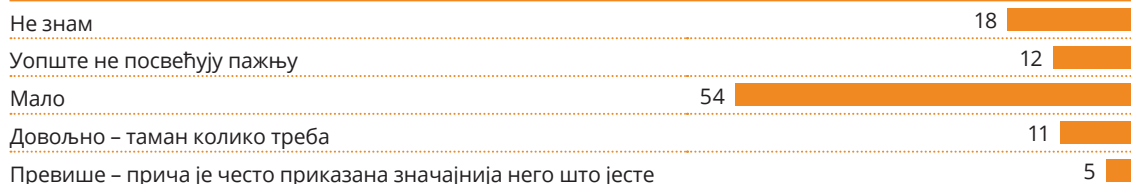
Колико, по Вашем мишљењу, медији посвећују пажњу проблему дискриминације?

Анализом ставова долази се до податка да половина испитаних (52%) сматра да се у медијима мало прича о дискриминацији. Резултат је у складу са истраживањем које је рађено 2016. године, када је тај проценат био нешто мањи (45%). Такође, 12% испитаника и испитаница је става да медији уопште не посвећују пажњу дискриминацији (11,8% у 2016. години). Овакав став најмање деле особе од 60 до 69 година (8%), а највише особе од 20 до 29 година (18%) и особе ураста од 70 и више година (16%). Интересантан је податак и да испитаници и испитанице узраста од 50 до 59 година у највећој мери сматрају да се медији превише баве дискриминацијом (10%).

Када се посматрају региони, уочава се да петина грађана у Београду сматра да медији уопште не посвећују пажњу дискриминацији (21%), док се остали региони слажу са овим у доста мањем проценту (између 9 и 12%). Мањи је и број испитаника и испитаница који у односу на 2016. годину сматрају да се медији темом дискриминације баве таман колико треба (11% у односу на 14,8%).

	Укупно	Пол		Узраст							Образовање			Регион			
		Мушки	Женски	15-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70 и више	Основна школа и мање	Средња школа	Виша школа и факултет	Београд	Војводина	Јужна и источна	Западна и централна
Не знам	18	18	18	17	15	18	21	20	19	12	32	17	17	12	26	14	18
Уопште не посвећују пажњу	12	13	11	14	18	12	10	11	8	16	14	11	14	21	9	9	12
Мало	54	54	53	52	53	54	55	46	61	55	45	54	54	58	50	65	43
Довољно – таман колико треба	11	11	12	10	10	11	12	13	8	16	7	12	11	5	11	10	18
Превише – прича је често приказана значајнија него што јесте	5	4	6	7	6	4	3	10	4	1	3	5	4	3	4	3	8

*Бројеви представљају проценте

*Бројеви представљају проценте

Када је истражен став испитаника и испитаница о обиму бављења темом дискриминације од стране медија, постављено им је питање у вези са конкретним темама:

Колико следећим темама медији посвећују пажњу?

- › *Равноправност верских мањина;*
- › *Равноправност у односу на националну припадност;*
- › *Равноправност старијих;*
- › *Равноправност сиромашних;*
- › *Равноправност особа са инвалидитетом;*
- › *Равноправност људи другачије сексуалне оријентације;*
- › *Равноправност између мушкараца и жена.*

Грађани и грађанке су изразили став да медији највише пажње посвећују људима другачије сексуалне оријентације (27%), док осталим наведеним темама медији не посвећују довољно пажње. Исти проценат испитаника и испитаница из истраживања спроведеног 2016. године је имало идентичан став (27,4%). Генерално, испитаници и испитанице се слажу да медији не посвећују довољно пажње равноправности. По њиховој перцепцији, најмање пажње се посвећује сиромашнима (32%) што је готово истоветан став као и 2016. године (29,2%), као и старијима (30% у односу на 28,6% у 2016. години).

	Нимало	Мало	Осредње	Много
Равноправност између мушкараца и жена	15	51	27	8
Људи другачије сексуалне оријентације	7	38	28	27
Особе са инвалидитетом	19	55	23	4
Сиромашни	32	50	15	2
Старији	30	53	14	3
Национална припадност	10	52	31	6
Верске мањине	12	53	29	6

*Бројеви представљају проценте

У складу са претходном изјавом, испитивано је шта грађани и грађанке мисле о томе које теме треба да буду заступљене у медијима, а које не. Тако су грађани и грађанке упитани:

Колико следећим темама друштво треба да посвети пажње у будућности?

- › *Равноправност верских мањина;*
- › *Равноправност у односу на националну припадност;*
- › *Равноправност старијих;*
- › *Равноправност сиромашних;*
- › *Равноправност особа са инвалидитетом;*
- › *Равноправност људи другачије сексуалне оријентације;*
- › *Равноправност између мушкараца и жена.*

Испитаници и испитанице су се сложили да равноправност сиромашних треба да буде најзаступљенија тема у медијима (72%), што је нешто више у односу на 2016. годину (66,7%). Такође, грађани и грађанке сматрају да већу пажњу у наредном периоду треба посветити равноправности особа са инвалидитетом (70% у односу на 66% у 2016. години), а потом равноправности старијих (64%). Овај став износи већи број испитаника и испитаница него 2016. године (55,5%). Истраживање показује да највећи број испитаних сматра да најмање заступљена тема треба да се тиче равноправности припадника и припадница ЛГБТ популације (50%), што је истоветно податку добијеном истраживањем из 2016. године (50,2%).

**ИЗВЕШТАЈ О ИСТРАЖИВАЊУ ЈАВНОГ МЊЕЊА
ОДНОС ГРАЂАНА И ГРАЂАНКИ ПРЕМА ДИСКРИМИНАЦИЈИ У СРБИЈИ**

	Нимало	Мало	Осредње	Много
Равноправност између мушкараца и жена	3	9	36	53
Људи другачије сексуалне оријентације	20	30	28	22
Особе са инвалидитетом	1	4	25	70
Сиромашни	1	4	23	72
Старији	1	6	29	64
Национална припадност	7	28	39	26
Верске мањине	10	32	37	22

*Бројеви представљају проценте

Испитивање је даље усмерено на перцепцију испитаних о томе у којој мери институције информишу грађане и грађанке о проблему дискриминације и активностима које у овом домену предузима држава. Тако је наредно питање из упитника следеће:

Колико, према Вашем мишљењу, одговорне институције информишу грађане и грађанке о проблемима дискриминације и активностима државе у вези са тим проблемом?

Половина испитаних грађана и грађанки сматра да одговорне институције мало информишу грађане о проблемима дискриминације и активностима државе у вези са датим проблемом (52%). Овај број је већи у односу на истраживање из 2016. године (44,4%), а опет мањи у односу на истраживање које је спроведено 2013. године (55%). Такође, уочава се да на овај начин у највећој мери размишљају особе које живе у јужној и источној Србији (71%), а најмање особе које живе у Београду (47%). Овај податак се слаже и са тим да најмање особа из Београда и јужне и источне Србије сматра да је ово информисање довољно (5%, односно 4%), док такав став има 13% особа које живе у Војводини.

У односу на истраживање из 2016. године смањен је број испитаника и испитаница који сматрају да се дискриминацији посвећује довољно пажње. Тако се са овом изјавом слаже 8%, у односу на 10,7% у претходном истраживању. Скоро дупло је смањен и број оних који деле став да одговорне институције превише информишу грађане и грађанке о дискриминацији (1% у односу на 1,9% у 2016. години).

Ови подаци јасно говоре да одговорне институције треба да нађу адекватан начин информисања и да различитим каналима комуникације информишу грађане и грађанке о дискриминацији.

	Укупно	Пол		Узраст							Образовање			Регион			
		Мушки	Женски	15-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70 и више	Основна школа и мање	Средња школа	Виша школа и факултет	Београд	Војводина	Јужна и источна	Западна и централна
Не знам	22	23	21	31	22	18	23	24	25	15	32	21	22	22	27	14	25
Уопште не посвећују пажњу	16	17	15	19	23	22	13	15	10	7	14	15	19	25	9	11	21
Мало	52	51	54	41	50	52	55	45	61	62	45	53	53	47	50	71	43
Довољно – таман колико треба	8	8	8	9	5	8	8	14	4	13	8	9	5	5	13	4	10
Превише – прича је често приказана значајнија него што јесте	1	1	2	0	1	1	1	2	1	3	1	1	1	1	2	1	2

*Бројеви представљају проценте

Не знам	22
Уопште не посвећују пажњу	16
Мало	52
Довољно – таман колико треба	8
Превише	1

*Бројеви представљају проценте

Након што је утврђено у којој мери су грађани и грађанке информисани о проблемима дискриминације, испитаницима и испитаницама је постављено питање у којој мери би волели да буду информисани о проблемима дискриминације у Србији.

Постављено је следеће питање:

Да ли бисте Ви лично желели да будете боље упознати са проблемима дискриминације у нашој земљи и активностима државе везаним за тај проблем?

Истраживање је показало да би сваки трећи испитаник и испитаница волели да буду боље информисани о проблемима дискриминације у Србији (30%), што је значајно повећање у односу на 2016. годину (20,2%). Најзаинтересованији да буду информисани су испитаници и испитанице из јужне и источне Србије (41%), а најмање они који живе у Војводини (20%). Мушкарци (57%) су нешто више од жена (49%) исказали интересовање да буду информисани, али тај проценат није претерано велики. Када се погледају старосне групе, највећу заинтересованост за бољу информисаност о проблемима дискриминације исказале су особе узраста од 70 и више година (36%), а најмање особе од 15 до 19 година (19%), док овај проценат значајано скаче са наредном узрастом групом од 20 до 29 година (30%).

Једна четвртина испитаних се изјашњава да би волела да буде боље информисана, али да није нешто превише заинтересована, што се поклапа са резултатима добијеним у претходном истраживању (23,5%). Такође, сваки пети испитаник и испитаница сматра да грађани већ имају довољно својих проблема, што је нешто мало мање од ставова истражених у 2016. години (22,5%). Коначно, 11% испитаних сматра да је довољно информисан о проблемима дискриминације и додатне информације нису потребне, што је нешто мало мање у односу на 2016. годину (14,7%).

	Укупно	Пол		Узраст							Образовање			Регион			
		Мушки	Женски	15-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70 и више	Основна школа и мање	Средња школа	Виша школа и факултет	Београд	Војводина	Јужна и источна	Западна и централна
Не знам, немам став	15	15	16	16	16	12	15	17	17	15	27	14	16	15	20	15	10
Не, јер сматрам да сам довољно информисан о том питању	11	10	12	12	12	10	14	12	7	5	8	12	10	11	11	11	11
Не, то је ствар државе и законодавства, а грађани већ имају довољно својих проблема	20	18	23	28	16	18	23	21	20	26	19	20	20	20	24	13	24
Да, али нисам посебно заинтересован	24	23	24	26	27	27	16	24	28	19	22	26	19	21	26	20	27
Да, заинтересован сам да будем боље информисан о томе	30	34	25	19	30	33	32	25	28	36	24	28	35	33	20	41	27

*Бројеви представљају проценте

ИЗВЕШТАЈ О ИСТРАЖИВАЊУ ЈАВНОГ МЊЕЊА
ОДНОС ГРАЂАНА И ГРАЂАНКИ ПРЕМА ДИСКРИМИНАЦИЈИ У СРБИЈИ

Да, заинтересован сам да будем боље информисан о томе	30	
Да, али нисам посебно заинтересован	24	
Не, то је ствар државе и законодавства, а грађани већ имају довољно својих проблема	20	
Не, јер сматрам да сам довољно информисан о том питању	11	
Не знам, немам став	15	

*Бројеви представљају проценте

СОЦИЈАЛНА ДИСТАНЦА ПРЕМА ПРИПАДНИЦИМА РАЗЛИЧИТИХ ГРУПА

Како би се боље разумели ставови који се односе на перципиран степен дискриминације и положај осетљивих група, испитана је социјална дистанца грађана и грађанки према одређеним групама. Тако је циљ неколико постављених питања био да се утврди у којој мери та дистанца постоји.

Као група код које постоји највећа социјална дистанца издвајају се мигранти односно тражиоци азила (3.2), а затим грађани и грађанке албанске националности (2.57) и ЛГБТ популација (2.57). Следећа група према којој је изражена социјална дистанца су особе које живе са ХИВ/АИДС-ом (1.72), а потом припадници и припаднице ромске националности (1.37). Након тога следе особе са интелектуалним потешкоћама и менталним сметњама (1.22) и припадници и припаднице хрватске националности (1.2). Коначно, најнижа социјална дистанца постоји према Србима (0.11), сиромашнима (0.15) и женама (0.16).

Када се пореде резултати са оним из 2016. године, уочава се да је дошло до промена у социјалној дистанци према одређеним групама. Тако је, на пример, 2016. године највећа дистанца постојала према ЛГБТ популацији, док је сада највећа према мигрантима. Овакв резултат се може објаснити дешавањима у претходне три године, али је ипак важно истаћи да је она била мања него непосредно након 2015. године и велике мигрантске кризе. С друге стране, важно је подвући да се социјална дистанца према припадницима ЛГБТ популације смањила са 2.7 на 2.57, што се такође може објаснити чињеницом да један од главних носилаца власти у земљи припада овој популацији.

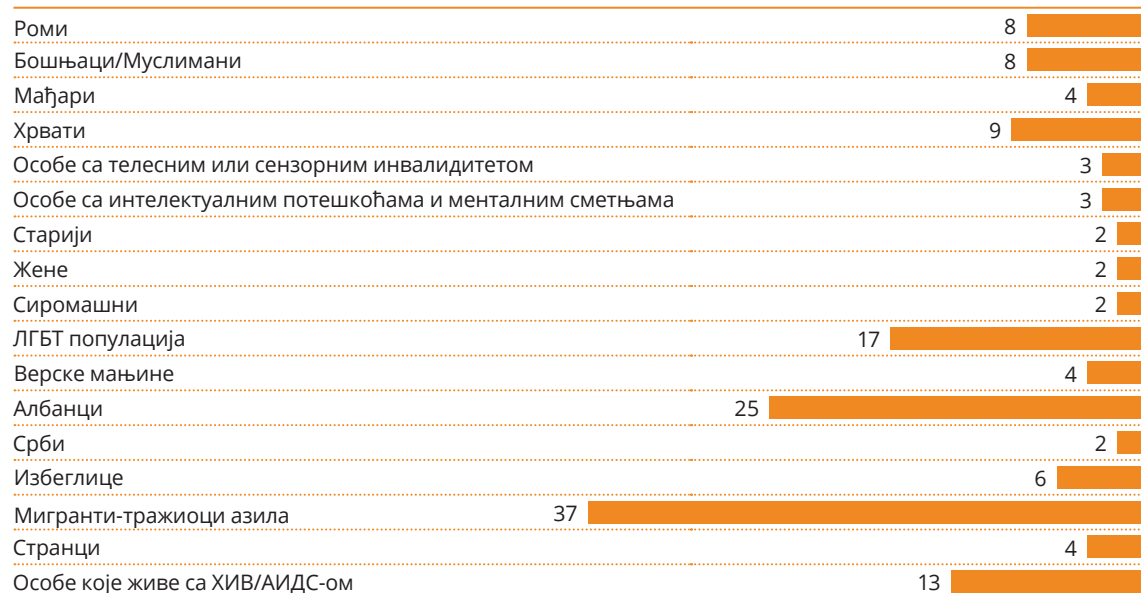
Посебно је важно нагласити да је дистанца према припадницима и припадницама албанске националности остала иста, те је ова група на другом месту, као и 2016. и 2013. године. Последња три места су, такође, иста у оба истраживања, што значи да се социјална дистанца није променила према Србима, женама и сиромашнима у последње три године.

Роми	1.37	
Бошњаци/Муслимани	1.14	
Мађари	0.62	
Хрвати	1.2	
Особе са телесним или сензорним инвалидитетом	0.42	
Особе са интелектуалним потешкоћама и менталним сметњама	1.22	
Старији	0.28	
Жене	0.16	
Сиромашни	0.15	
ЛГБТ популација	2.57	
Верске мањине	0.59	
Албанци	2.57	
Срби	0.11	
Избеглице	0.56	
Мигранти-тражиоци азила	3.2	
Странци	0.67	
Особе које живе са ХИВ/АИДС-ом	1.72	

*Бројеви представљају средње вредности

Да ли бисте имали нешто против да нека од следећих група стално живи у држави ?

Трећина испитаника не би волела да мигранти живе у истој држави као и они (37%). Четвртина не жели Албанце у својој држави (25%). Трећа најнепожељнија група су припадници ЛГБТ популације (17%), а потом и особе које живе са ХИВ/АИДС-ом (13%).

*Бројеви представљају процене

Да ли бисте имали нешто против да Вам нека од следећих група буде комшија?

Сваки трећи испитаник и испитаница се изјашњавају да не би волели да им мигранти буду комшије (38%), што је више у односу на 2016. (30%) и 2013. годину (23%). Потом следе Албанци (27%) и ЛГБТ популација (23%), код којих се бележи мали пад јер је такав одговор у 2016. години дало 26,5%. Петина је навела особе које живе са ХИВ/АИДС-ом и Роме (по 19%) и овде се такође бележи мали тренд пораста социјалне дистанце, јер је овакав одговор 2016. године дало 16,3% за Роме и 17,9% за особе које живе са ХИВ/АИДС-ом.

*Бројеви представљају процене

Да ли бисте имали нешто против да Вам нека од следећих група буде сарадник на послу?

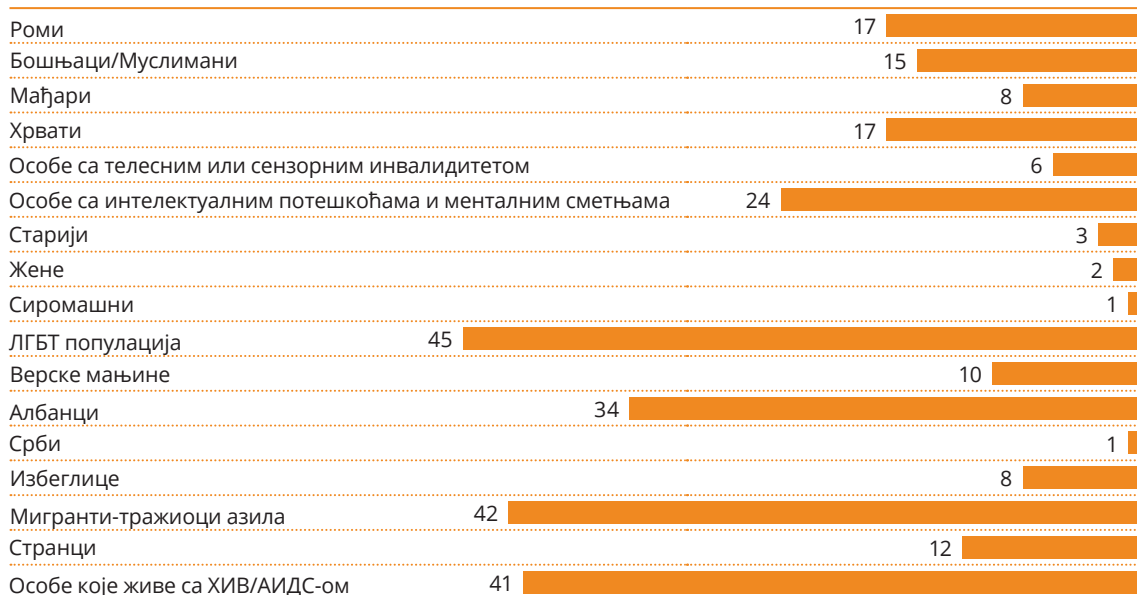
Када је у питању избор сарадника на послу, трећина не би изабрала мигранте (31%), док је тај број 2016. године износио 25,5%. Након миграната, испитаници и испитанице не би волели да им Албанци (23%) буду колеге на послу. Нежељене колеге на послу су и особе које живе са ХИВ/АИДС-ом и припадници ЛГБТ популације – 22%. Занимљив је податак да се социјална дистанца мало смањила у односу на ЛГБТ популацију када се ради о колегама на послу, јер је 2016. године такав став изнело 26,5% испитаних. Док се у односу на друге етничке групе подаци нису променили у поређењу са 2016. годином, када су у питању Роми бележи се благи тренд пораста (11% у односу на 9,3%).

Роми	11	
Бошњаци/Муслимани	7	
Мађари	4	
Хрвати	9	
Особе са телесним или сензорним инвалидитетом	4	
Особе са интелектуалним потешкоћама и менталним сметњама	8	
Старији	2	
Жене	2	
Сиромашни	2	
ЛГБТ популација	22	
Верске мањине	4	
Албанци	23	
Срби	1	
Избеглице	5	
Мигранти-тражиоци азила	31	
Странци	5	
Особе које живе са ХИВ/АИДС-ом	22	

*Бројеви представљају процене

Да ли бисте имали нешто против да нека од следећих група буде васпитач Вашој деци?

Група код које постоји највећа дистанца у односу на ово питање јесу припадници и припаднице ЛГБТ популације, јер је скоро половина испитаника и испитаница против тога да они буду васпитачи њиховој деци. Исти тренд је забележен и 2016. године. Такође, чак 42% грађана и грађанки не би волели да мигранти буду васпитачи њиховој деци, што је значајно повећање у односу на 2016. годину (33,5%). Велика социјална дистанца постоји и у односу на особе које живе са ХИВ/АИДС-ом (41%). На четвртном месту се налазе Албанци (34%), а потом и особе са интелектуалним потешкоћама и менталним проблемима (24%), иако се овде бележи тренд благог смањења социјалне дистанце у односу на 2016. годину, када је такав став изразило 28,9% испитаних.

*Бројеви представљају процене

Да ли бисте имали нешто против да се са неким из следећих група дружите и посеђујете?

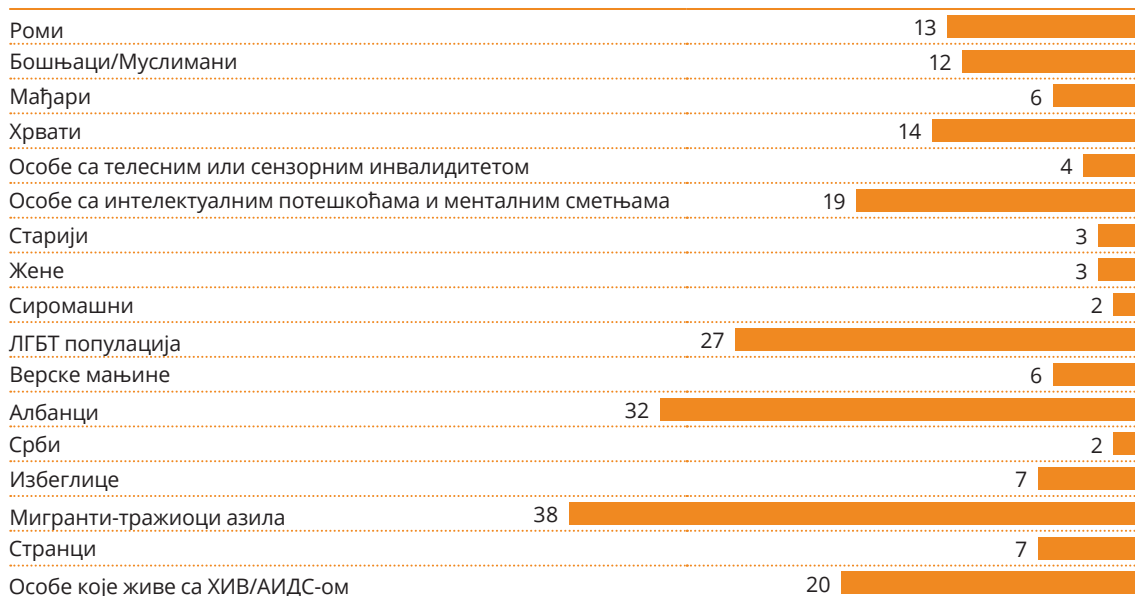
Нешто више од трећине испитаника и испитаница не би да се дружи са мигрантима (36%), док је такав став 2016. године изразило 25,8% испитаних. Такође, чак 30% особа не жели да се посеђује са припадницима ЛГБТ популације, а 29% са особама које живе са ХИВ/АИДС-ом и Албанцима. На петом месту су и даље Роми са 15%.

*Бројеви представљају проценте

Да ли бисте имали нешто против да Вам неко из следећих група буде шеф?

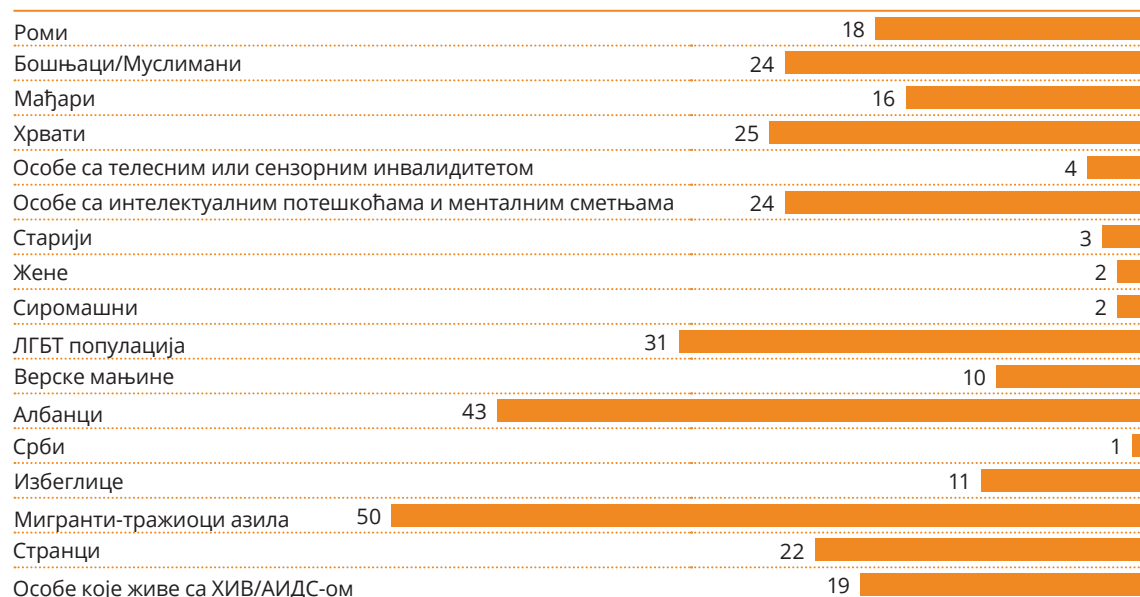
Што се тиче овог питања, две петине грађана и грађанки (38%) не жели да им мигранти буду шефови на послу, трећина такав став изражава у односу на Албанце (32%), а 27% на ЛГБТ популацију. Овде се социјална дистанца мало променила у односу на 2016. годину када су на првом месту били Албанци (43,2%), мигранти (41,1%) и особе са интелектуалним потешкоћама и менталним сметњама (27,3%). Последња група се сада налази на петом месту са 19%.

*Бројеви представљају проценте

Да ли бисте имали нешто против да нека од следећих група има руководећи положај у држави?

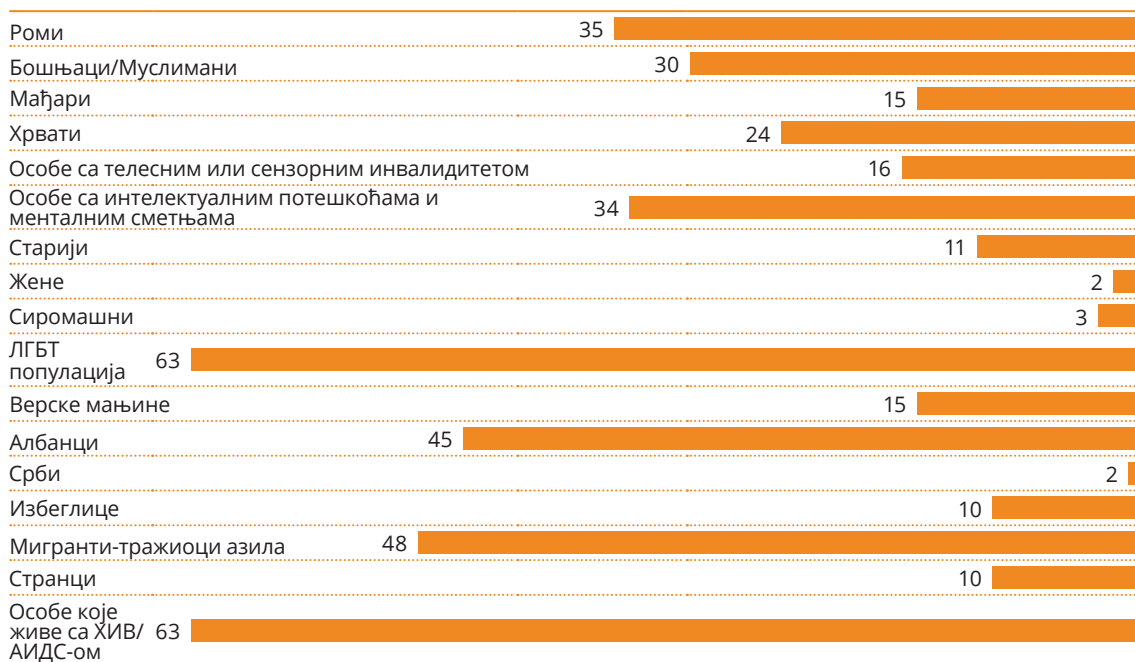
Половина грађана и грађанки не би желела да мигранти имају руководећи положај у држави. Такође, не би желели ни Албанце на високим положајима (43%), што је исти проценат социјалне дистанце као и 2016. године (43,2%). Сваки трећи испитаник и испитаница не би волели да ЛГБТ популација има руководеће положаје у држави (31%). Висока социјална дистанца постоји и у односу на Хрвате (25%), особе са интелектуалним потешкоћама и менталним сметњама, као и у односу на Бошњаке (по 24%), странце (22%) и особе које живе са ХИВ/АИДС-ом (19%). Роми су одмах иза њих са 18%, што је благо повећање у односу на 2016. годину (16,1%).

*Бројеви представљају процене

Да ли бисте имали нешто против да са неким из следећих група будете у браку Ви или Ваша деца?

Последње питање које је постављено испитаницима и испитаницима, а којим се мери социјална дистанца, тиче се брачних и породичних веза са припадницима и припадницама одређених група. У овој области је приметан пораст социјалне дистанце према одређеним групама. Тако, на пример, скоро три петине грађана и грађанки не би волело да буде у браку са припадницима ЛГБТ популације и особама које живе са ХИВ/АИДС-ом (по 63%), што је исти тренд као и 2016. године. Следећи према којима је дистанца изражена су мигранти (48%), Албанци (45%), Роми (35%) и особе са интелектуалним потешкоћама и менталним сметњама (34%). Овај поредак је мало измењен у односу на 2016. годину када су на трећем месту били Албанци (45,2%), мигранти (37,8%) и Роми (33,4%). Повећала се и социјална дистанца у односу на Бошњаци (30% у односу на 25,9% у 2016. години), верске мањине (15% у односу на 12,5%) и Хрвате (24% у односу на 22,8%).

*Бројеви представљају проценте

СОЦИОДЕМОГРАФСКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

Финансијска ситуација домаћинства	Укупно
Немамо довољно новца за храну	5
Имамо довољно новца за храну, нема за куповину одеће и обуће	18
Имамо довољно за храну, одећу и обућу, али нема за скупље ствари	46
Можемо да приуштимо и куповину нешто скупљих ствари	28
Можемо да купимо што год желимо	3

*Бројеви представљају проценте

Однос према цркви-вери	Укупно
Неопредељени, није верник, агностик	10
Није верник, али обележава поједине верске празнике	13
Верник, али не иде у цркву	17
Верник, повремено одлази у цркву	50
Верник, иде редовно у цркву	9

*Бројеви представљају проценте

Просечна месечна примања по члану домаћинства	Укупно
До 10 000 динара	6
10-20.000	21
20-40.000 динара	36
40-60.000 динара	15
60-100.000 динара	6
Више од 100 000	1
Не зна-одбија да одговори	15

*Бројеви представљају проценте

Радни статус	Укупно
Запослен у јавном сектору	17
Запослен у приватном сектору	35
Власник предузећа-фирме	3
Незапослен	19
Неактиван (у пензији, особа са инвалидитетом)	20
Ученик, односно студент	7

*Бројеви представљају проценте

ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕПОРУКЕ

Истраживање “Однос грађана и грађанки према дискриминацији у Србији” представља важан извор информација о перцепцији грађана и грађанки према дискриминацији, постојању социјалне дистанце према особама различитих група, њиховој упознатости са законодавним антидискриминационим оквиром и механизмима заштите од дискриминације, као и о њиховој перцепцији улоге различитих актера у подстицању и сузбијању дискриминације. Како је ово истраживање рађено по истом упитнику из 2016. године, омогућено је адекватно упоређивање добијених резултата и извођење одређених закључака, нарочито у погледу забележених позитивних и негативних трендова.

Резултати јасно показују да грађани у већој мери него 2016. године препознају значај проблема дискриминације у друштву, да је она изузетно важан проблем и да треба да се сврста међу приоритете у друштву. Истраживање је показало да две трећине испитаника и испитаница сматра да дискриминација у Србији постоји у значајној мери, али чак једна четвртина испитаника и испитаница са незавршеном или завршеном основном школом не може да одговори на питање о присутности дискриминације у Србији. Такође, интересантан је податак да је перцепција о присутности дискриминације најмање заступљена код особа узраста од 15 до 19 година, а највише код особа узраста од 20 до 29 година. Разлог овоме може бити чињеница да млади испод 19 година углавном нису заступљени на тржишту рада, док популација узраста од 20 до 29 година стиче прва радна искуства и укључује се у тржиште рада. Већ је речено да је тржиште рада и даље у великој мери перципирано као област у којој најчешће долази до дискриминације, што се поклапа са извештајима Повереника за заштиту равноправности. С друге стране, истраживање је показало да половина испитаника и испитаница који нису завршили или су завршили основну школу сматрају да је дискриминација најзаступљенија у области социјалне заштите. Имајући у виду да је ова група у већој мери корисник социјалне заштите и овај податак илуструје да ће дискриминација у великој мери бити перципирана с обзиром на лично искуство. Дискриминацију у образовном систему најчешће наводе испитаници и испитанице узраста 15 до 19 година, што је такође очекиван податак јер се ради о особама које се налазе у образовном систему.

За разлику од перцепције да дискриминација у друштву постоји у значајнијој мери, уочљиво је да је самоперцепција грађана и грађанки и њихово посматрање себе као лица која су изложена дискриминацији или су била изложена дискриминацији током живота и даље ниска. Тако чак 80% испитаника и испитаница сматра да нису били изложени дискриминацији током свог живота, као што истовремено у овој улози не виде ни чланове породице, односно блиска лица. Ово је интересантан податак, посебно када се узме у обзир да се повећао број грађана и грађанки који разумеју шта се подразумева под дискриминацијом. Претходно истраживање је показало да су испитаници и испитанице углавном сматрали да је дискриминација свака неправда, док сада показују да схватају да се ради о неједнаком третману који је заснован на неком личном својству.

Позитиван тренд јесте чињеница да постоји благо повећање броја особа које сматрају да је дискриминација законом забрањена у Србији. Такође, четири петине испитаника и испитаница је мишљења да дискриминација не сме да постоји без обзира о којој групи грађана и грађанки се ради, што указује на смањење толеранције према дискриминацији.

Повећао се и број грађана и грађанки који подржавају увођење посебних мера, а ову меру највише подржавају грађани и грађанке који имају незавршену или завршену основну школу, а најмање они са факултетским образовањем. Истраживање је показало и да нешто нижи проценат испитаника и испитаница сматра да дискриминација у Србији уопште није санкционисана. Овај став највише заступају испитаници и испитанице узраста од 20 до 29 година и чак половина испитаника и испитаница са средњом школом, што опет може имати везе са перцепцијом дискриминације у области рада и запошљавања, где механизми заштите нису увек и најефикаснији.

Перцепција грађана и грађанки о најугроженијим групама у Србији поклапа се за извештајима Повереника за заштиту равноправности и другим извештајима о положају појединих група. Тако, по испитаницима и испитаницама, у ову групу спадају Роми, жене, припадници и

припаднице ЛГБТ популације, особе са интелектуалним потешкоћама и менталним сметњама, сиромашни, особе са телесним или сензорним инвалидитетом и старије особе. Истовремено, грађани и грађанке као најмање дискриминисане групе у Србији виде припаднике и припаднице појединих националних мањина, верске мањине и странце.

Интересантно је уочити да поједини одговори зависе од географске одреднице и ове податке треба узети у обзир приликом планирања активности и мера. Тако испитаници и испитанице из јужне и источне Србије у најмањем проценту виде Роме као угрожене групе, а истовремено у највећем броју сматрају да су изложени дискриминацији, чак дупло више него особе из Војводине. Они у највећој мери мисле и да и саме угрожене групе могу довести до дискриминације. Испитаници и испитанице из Београда највише виде Роме као угрожену групу и најмање се противе увођењу посебних мера. Испитаници и испитанице из Војводине најмање перципирају особе са интелектуалним потешкоћама и менталним сметњама као угрожене, а у већој мери припаднике и припаднице ЛГБТ популације. Истовремено, најмање сматрају да је дискриминација изузетно важан проблем и да треба да се сврста међу приоритете у друштву и најмање подржавају посебне мере. Истраживање је показало и да најмање знају о постојању специјализоване институције која се бави дискриминацијом, као и тачно име и презиме поверенице. Особе из западне и централне Србије у мањој мери виде припаднике и припаднице ЛГБТ популације као дискриминисане. Они у већој мери подржавају посебне мере. Такође, показали су да најбоље познају да постоји институција која је специјализована да се бави дискриминацијом.

Грађани и грађанке и даље препознају двоструку улогу медија. Наиме, с једне стране медије посматрају као актера који у највећој мери доприноси проблему дискриминације, а с друге стране као актера који може да смањи појаву дискриминације и овакав резултат је био уочљив и 2016. године. Чак половина испитаних сматра да се у медијима мало прича о дискриминацији, а већина би волела да се више прича о равноправности сиромашних, те да њихова равноправност буде најзаступљенија тема у медијима. Такође, повећан је број грађана и грађанки који препознају да је Повереник за заштиту равноправности актер који у великој мери може да допринесе сузбијању дискриминације, повећан је број оних који су мишљења да Влада Републике Србије може да утиче на смањење дискриминације у друштву, док су истовремено правосуђе и школа у мањој мери него 2016. године перципирани као актери који имају такву улогу.

Повећан је број грађана и грађанки који зна да постоји институција која штити равноправност свих грађана, који зна њен тачан назив, односно да је реч о Поверенику за заштиту равноправности, као и име и презиме поверенице. Овим податком најмање располажу особе узраста од 15 до 19 година и овде истраживање бележи пораст броја младих који не могу да одговоре на ово питање, као ни они са незавршеном и завршеном основном школом.

Посебно забрињава податак да је у порасту број грађана и грађанки који се у случају дискриминације ником не би обратио за помоћ и подршку, највише због постојања неповерења у институције, које расте са годинама, како су то подаци добијени истраживањем показали. Иако је у овом делу такође дошло до повећања броја грађана и грађанки који би се обратили Поверенику за заштиту равноправности у случају изложености дискриминацији у односу на 2016. годину, уочен је пад у односу на обраћање осталим институцијама, нарочито центру за социјални рад, правосуђу и тужилаштву. Спремност грађана и грађанки да се обрате некој институцији повезан је са образовањем, те се чак половина испитаника и испитаница са незавршеном основном и завршеном основном школом никоме не би обратила за помоћ, исто као и становници јужне и источне Србије. Такође, половина испитаних грађана и грађанки сматра да одговорне институције мало информишу грађане о проблемима дискриминације и активностима државе у вези са датим проблемом. Ови подаци су веома значајни јер је за очекивати да грађани и грађанке имају поверење у институције и да су добро информисани, те се у наредном периоду мора радити на подизању поверења грађана и грађанки у институције у држави.

Коначно, треба нагласити да се у претходном периоду готово није променила социјална дистанца према припадницима и припадницама одређених група у друштву, осим што је забележен њен пораст у односу на мигранте, односно тражиоце азила који се сада налазе на првом месту. Ту су и даље Албанци, ЛГБТ популација, особе које живе са ХИВ/АИДС-ом,

Роми, особе са интелектуалним потешкоћама и менталним сметњама и Хрвати. У наредном периоду треба брижљивије планирати мере и активности како би се утицало на смањење социјалне дистанце према наведеним групама.

Намеће се закључак да већина препорука које су дате у извештају из 2016. године и даље остаје актуелна, али да првенствено треба усмерити активности на бољу информисаност грађана и грађанки о томе шта је дискриминација и које мере држава предузима како би се смањила, као и јачање поверења грађана и грађанки у институције у држави. Резултати истраживања су показали да и даље треба радити на развоју и примени антидискриминационих мера у оквиру државних институција. Дискриминација као друштвена тема од приоритетног значаја треба да буде много заступљенија у медијима, али медијски садржаји треба у већој мери да буду прилагођени свим друштвеним групама и тако конципирани да их разумеју сви грађани и грађанке. Такође, планирање мера и активности треба да узме у обзир резултате добијене у односу на географску одредницу, а нарочито треба обратити пажњу на потребу за повећањем видљивости Повереника за заштиту равноправности у Војводини и међу популацијом узраста од 15 до 19 година. Треба наставити са активностима у циљу јачања група које су по оцени великог броја испитаника и испитаница највише изложене дискриминацији јер су у питању групе које су идентификоване и у извештајима Повереника за заштиту равноправности и стратешким документима Републике Србије, те даље радити на смањењу социјалне дистанце, посебно према мигрантима. Коначно, мере и активности треба посебно усмерити на сузбијање дискриминације у области рада и запошљавања која је поново перципирана као област у којој најчешће долази до дискриминације, што потврђују и релевантни извештаји.

A series of 20 horizontal lines for writing, arranged in a single column. The lines are evenly spaced and extend across most of the page width.

Истраживање спровео